

FLORENCIE,

moje (sebe)láaska

Veronika Vrzalová

Jakékoli šíření, distribuce či kopírování této zprávy nebo její části, je zakázáno.

LEKCE ITALŠTINY

NA ÚVOD

Milá čtenářko, milý čtenáři, otevíráš knihu, která tě vezme na cestu po Florencii, a nejen tam. Chceš-li si literární výlet patřičně užít, nezaškodí, když si hned zpočátku osvojíš pár základních pravidel italštiny. Přidám ti k tomu slovíčka, která se v textu budou často objevovat a můžeš je zúročit i při svých budoucích cestách do Itálie.

Základní poučka zní, že v italštině, na rozdíl od mnoha jiných jazyků, se až na drobné výjimky čtou všechna napsaná písmena a platí jen několik málo pravidel výslovnosti.

.....
ci se čte jako [či] – *cinghiale*
[čingiále] (divočák)
.....

ce se čte jako [če] – *cena*
[čena] (večeře)
.....

ca se čte jako [ka] – *mercato*
[merkato] (tržnice, obchod)
.....

co se čte jako [ko] – *conoscere*
[konošére] (znát)
.....

cu se čte jako [ku] – *cucciolo*
[kučolo] (štěně)
.....

sci se čte jako [ši] – *uscita*
[ušita] (východ)
.....

.....
chi se čte jako [ki] – *vecchio*
[vekijo] (starý)
.....

che se čte jako [ke] – *perché*
[perké] (proč/protože)
.....

cia se čte jako [čia/ča] – *arancia*
[aranča] (pomeranč)
.....

cio se čte jako [čio/čo] – *cioccolata*
[čokolata] (čokoláda)
.....

ciu se čte jako [čiu/ču] – *dolciumi*
[dolčumi] (sladkosti)
.....

zz se čte jako [c] – *piazza*
[pjaca] (náměstí)
.....

sce se čte jako [še] – <i>pesce</i> [peše] (ryba)	di se čte jako [dy] – <i>dipingere</i> [dypindžére] (malovat)
scia se čte jako [šia/ša] – <i>sciarp</i> [šarpa] (šála)	ti se čte jako [ty] – <i>timo</i> [tymo] (tymián)
scio se čte jako [šio/šo] – <i>fascio</i> [fašio] (svazek)	ni se čte jako [ny] – <i>finito</i> [finyto] (dokončeno)
sciu se čte jako [šiu/šu] – <i>prosciutto</i> [prošuto] (šunka)	gl se čte jako [lj] – <i>aglio</i> [aljo] (česnek)
gi se čte jako [dži/dž] – <i>giovane</i> [džovane] (mladý)	ghi se čte jako [gi] – <i>Lamborghini</i> [lamborgíny] (fakt GÍ)
ge se čte jako [dže] – <i>gelato</i> [dželato] (zmrzlina)	ghe se čte jako [ge] – <i>ghepardo</i> [gepardo] (gepard)
ga se čte jako [ga] – <i>gatta</i> [gatta] (kočka)	gia se čte jako [džia/dža] – <i>Giancarlo</i> [Džánkarlo]
go se čte jako [go] – <i>gonna</i> [gonna] (sukně)	gio se čte jako [džio/džo] – <i>giocare</i> [džokáre] (hrát)
gu se čte jako [gu] – <i>gusto</i> [gusto] (příchuť)	giu se čte jako [džiu/džu] – <i>giusto</i> [džusto] (správně)
sp se čte jako [sp] – <i>spritz</i> [spritz] (střík)	gn se čte jako [ň] – <i>gnocchi</i> [ňoky] (knedlíčky)
schi se čte jako [ski] – <i>schifo</i> [skifo] (hnus)	sche se čte jako [ske] – <i>scherzo</i> [skerco] (vtip)

Tip na závěr: Pokud je ve slově zdvojené písmeno, vyslovují se obě. Mohlo by se stát, že zaměníte slova, která spolu absolutně nesouvisejí, např. *penne* (těstoviny trubky) vs. *pene* (penis).

Další v textu často používaná slovíčka a jejich význam:

bella – kráska

Ma dai! – Ale jdi! Ale ne!

Allora... – Takže...

grazie – děkuji

prego – není zač

vorrei/voglio –
dala bych si / chci

tesoro – drahoušek (dosl. poklad)

caro/a – drahý
(o věcech i lidech)

andiamo – pojďme/jdeme

signora/signorina –
paní/slečna

verdura – zelenina

ponte – most

chiesa – kostel

via xxx – cesta/ulice xxx

porta – brána

ragazzo/ragazzi/ragazza/
ragazze – kluk/ci, holka/y

mi chiamo – jmenuji se

mi chiamano – říkají mi
(přezdívka / zkratka jména)

pomodoro – rajče

Va bene/bene – jde to dobře /
vše v pořádku / v pohodě

ITALIA DIVERO

Florencie – hlavní město regionu Toskánsko a oblíbená destinace turistů. Město bylo založeno Římany v roce 59 př. n. l. a původně mělo sloužit jako vojenský tábor. Brzy se však začalo rozvíjet jiným směrem. Název Florencie, italsky Firenze, ještě dříve Fiorenza, znamená Kvetoucí. Město se rozkládá na 102 km², což znamená, že je asi pětkrát menší než Praha. Dominantou celé Florencie je bezesporu chrám Santa Maria del Fiore se svou typickou oranžovou kupolí. Zrodila se tu renesance a také desítky umělců, z nichž se značná část zapsala do světových dějin. Rodáky z Florencie jsou například Dante Alighieri, Giovanni Boccaccio, Donatello, Sandro Botticelli, Michelangelo Buonarroti, rodina Gucci a mnoho dalších. V souvislosti s Florencií se mluví o takzvaném Florentském syndromu. Mnoho lidí při návštěvě Florencie pociťuje extrémní nával emocí, údajně kvůli záplavě krásy a umění, na které v toskánské metropoli narazíte skutečně na každém kroku.

Ciao – nejklassičtější neformální italský pozdrav, kterým se zdraví téměř všude. Používá se při příchodu i při odchodu. V dobách Římské říše zdravili otroci své pány latinským servus humillimus, což znamená ‚Váš poslušný podřízený‘. Z toho se pak vyvinul pozdrav ‚Váš poslušný otrok‘. Otrok se řekne italsky schiavo, vyslovováno jako [skiavo]. V benátském nářečí se z tohoto výrazu stalo sciao [ščiao]. Po několika letech se zřejmě častým používáním vypustilo „s“ na začátku a vzniklo ono dnešní ciao. Slovo schiavo pochází z latinského označení pro otroka sclavus. To vzniklo pravděpodobně ze slova slav, latinsky Slovan, protože většina otroků vlastněných Římany v dobách Římské říše byli

právě Slované.

Formálnější pozdrav, jež lze používat, je salve.

Italská káva – Nejen pizzou živ je Ital. Ačkoli se v Itálii kávovníky nepěstují a zrna se dovážejí z dalekých zemí, je italská káva pojem a kulturní záležitost. V 18. století se Trieste (Terst) stalo hlavním přístavem, kam se sjížděly všechny lodě ze zemí pěstujících kávovníky. Poté se zrna prodávala dál už s nálepkou italská káva. Pro Italy je pití kávy takřka slavnostním obřadem. Obecně platí, že káva s velkým množstvím mléka (cappuccino, latte macchiato) se pije převážně dopoledne. Po obědě se pije spíše jen espresso, na druhou stranu, ani za cappuccino ve čtyři odpoledne vás nikdo pranýřovat nebude.

Medicejové – původně nejspíše lékárníci či lékaři, později bankéři, kteří se stali nejbohatšími a nejvlivnějšími obyvateli Florencie. Tu zpočátku ovládali skrytě, zhruba od poloviny 15. století se stali neoficiálními vládci republiky, a poté získali i šlechtický titul vévoda toskánský a velkovévoda toskánský. S kratšími pauzami vládli Florencii od 13. do 18. století. Vedle různých finančních machinací byli i velmi štědrými mecenáši umění a jejich náklonnosti se těšili tvůrci jako Michelangelo, Botticelli, Donatello a mnoho dalších slavných jmen. Ve městě na jejich znak – erb s šesti koulemi – narazíte prakticky na každém kroku.

Ponte Vecchio – nejstarší most ve Florencii. Roku 1345 nahradil svého předchůdce, jenž byl stržen povodní. Architektem mostu byl Neri di Fioravante, dle návrhu Taddea Gaddiho, a zajisté by je oba potěšil fakt, že Ponte Vecchio jako jediný most ve Florencii přežil druhou světovou válku. Když v roce 1945 nacisté opouštěli město, Adolf Hitler nařídil odpálit všechny mosty kromě Ponte Vecchia. Údajně ho totiž uchvátil pohled na historické centrum z tohoto mostu. Na Hitlerův popud byla vyměněna okna ve střední části Vasariho chodby za větší. Prý proto, aby mohl nerušeně obdivovat krásu města.

Florentská tržiště – ve Florencii můžete nakoupit hned na několika tržnicích. Většina z nich se proměnila v místa pro turisty, jako například Mercato Centrale a Mercato Nuovo, kde seženete spoustu suvenýrů. Pokud budete prahnout po autentické tržnici, určitě zajděte na Sant’Ambrogio. Hned odtud se můžete přesunout do několika krásných stánků, kde mají starožitnosti. Schovávají se v ulici Piazza Lorenzo Ghiberti na dohled od tržiště. Na dosah ruky od Sant’Ambrogia najdete Piazza dei Ciompi, i tam probíhá o víkendech blešák. Za návštěvu stojí také trh v Santo Spirito, kde můžete vedle jídla sehnat každé pondělí a každou druhou neděli v měsíci super věci z druhé ruky, třeba do kuchyně.

Pasta – zlaté pravidlo zní: na 100 gramů těstovin 1 litr vody. I malá porce těstovin se vaří ve velkém hrnci. Jakmile voda dosáhne varu a rozbublá se, vhodíme velké množství soli – klidně polévkovou lžící – a vsypeme těstoviny, které promícháme. To je vše, necháme vařit, aby byly al dente (většina těstovin má tuto lhůtu okolo devíti minut). Můžeme je scedit či vyndat naběračkou i s trochou vody. Existuje prý více než sedm set druhů těstovin, které se liší svou délkou, tvarem, podtvarem, strukturou atd.

Každý region v Itálii má své vlastní a rozdělují se také podle toho, jak je chcete použít. Některé druhy těstovin dokážou udržet více omáčky, jiné méně.

Druhy italských káv – není tajemstvím, že na kávě si Italové zakládají a milují ji až za hrob. Ve kterou denní dobu a jaké druhy si můžete v Itálii (a nejen tam) dát?

Cappuccino – tím začíná den většina Italů. Je to espresso s velkou dávkou našlehaného mléka. Na nějaké latte art si v Itálii nepotrpí, proto ho ani neočekávejte. Pije se hlavně ráno a dopoledne.*

Espresso – nejběžnější a nejdůležitější druh kávy, který seženete i v nejzapadlejším podniku na periférii. Objednává se slovy: un caffè, per favore. Pokud ho vypijete na stojáka u baru, stojí většinou okolo 1–1,50 €. Pokud ho chcete s obsluhou u stolu, můžete se dostat i na cenu 5 €. Pije se v jakoukoli denní i večerní dobu. Standardně se servíruje bez mléka.

Caffè macchiato – espresso s malým množstvím našlehaného mléka pro ty, pro něž je espresso moc silné a cappuccino moc mléčné. Je v pořádku pít ho i po jídle.

Latte macchiato – pokud chcete to, co se v českých podnicích nazývá „latéčko“, vždycky musíte říct, že chcete latte macchiato, jinak dostanete jen sklenici mléka.

Granita di caffè – druh studeného kávového dezertu. Směs kávy, cukru a vody. Je podobná sorbetu, ale s hrubší strukturou. Ideální v létě.

Affogato – kopeček nejčastěji vanilkové zmrzliny zalitý „panákem“ espressa.

* Jde samozřejmě o zažitý stereotyp. I moji přátelé, kovaní Italové, občas pijí cappuccino odpoledne, ale opravdu nikdy ne hned po jídle.

Piazzale Michelangelo – jedno z nejnovějších náměstí ve městě. Nachází se na Monte alle Croci, což je prakticky jediný kopec v celé Florencii. Navrhl ho Giuseppe Poggi, jemuž z velké části vděčíme za dnešní podobu hlavního města Toskánska. Náměstí bylo budováno jako vyhlídková terasa a vedle bronzového odlitku Davida tu najdete ještě čtyři kopie soch alegorií z Medicejské hrobky. V okolí můžete navštívit několik restaurací – díky výhledu patří k těm dražším. Nicméně pokud byste chtěli Florencii obdivovat jen z jednoho místa, rozhodně je to tohle. Uvidíte odsud celé město i přilehlé okolí.

Bella figura – koncept starý jako Itálie sama. Hlavní myšlenkou bella figura není mít pěknou figuru, jak by se mohlo zdát, ale jednoduše dělat dobrý dojem ve všech aspektech života. Vše mít/udržovat tak pěkné, jak to jen jde. Domácnost, vztahy, sebe. Hezky si prostříit, nalíčit si rty červenou rtěnkou. Mile zdravít sousedy, usmívat se, pomoci babičce s nákupem. Ne pro cizí, ale pro sebe. Jako projev sebeúcty a sebelásky. Občas je bella figura jen to, vzít si tepláky, udělat si culík a použít řasenku, ale vy sami víte, že jste se snažili a je to ten den maximum. Proto Italové působí stále tak upravení, přátelští a mírumilovní. Není v souladu s jejich životním stylem mít na sobě zničené oblečení a rvát se opilí na ulici. To by byla brutta figura a ta je nežádoucí.

Moka konvička není věc, je to člen rodiny. Když se v Itálii stěhujete, moka konvičku vybalujete jako první a berete ji s sebou i na dovolenou, protože den bez kávy jako by ani nebyl. První prototyp konvičky byl vytvořen v roce 1933 inženýrem Luigim de Ponti, který pracoval ve firmě na hliníkové nádobí pod Alfonzem Bialettim. Osmiboký design s logem kníratého pána je stále nejoblíbenější a také nejprodávanější. Moka konvička se zásadně nemyje saponátem a platí u ní pravidlo,

že čím je starší, tím lepší káva z ní je. Správná příprava by měla být z vlažné vody, na mírném plameni a káva by neměla být příliš stlačena. Kávovou sedlinu nevyhazujte. Skvělý způsob, jak ji dále použít, je vysypat ji ke květinám či bylinkám jako hnojivo.

Katedrála Santa Croce – trojlodní chrám, který byl založen na konci 13. století, stojí na původním františkánském kostele. Kostel má půdorys kříže a podle pověsti jej prý založil sám patron Itálie František z Assisi. Není to však pravda, byl založen Arnolfem di Cambiem. Zajímavé je, že kostel nemá klenbu, ale pouze viditelné trámy, které nesou střechu. V interiéru najdeme velmi známý zlatený krucifix od Cimabua a též hroby mnoha velmi významných osobností spojených s Florencií. Odpočívá tu například jeden z nejvýznamnějších umělců Michelangelo Buonarroti, Galileo Galilei, Niccolò Machiavelli a mnoho dalších osobností. U hlavního vchodu, který se otvírá jen během Calcio storico*, stojí socha Danta Alighieriho od Enrika Pazziho.

* O Calcio storico si počtete za tři týdny, v kapitole Den 33.

Párty – kdybyste se v Itálii chystali na koncert nebo nějakou jinou večerní zábavu, nebuďte překvapeni, že hlavní program začne až okolo půlnoci. Většina Itálie jde kolem šesté na aperitivo, pak někam na večeři a až mezi jedenáctou a dvanáctou je čas na cestu za tanečkem. Budete-li hledat nějaké místo s fajn náladou a třeba jen živou muzikou, zeptejte se v místním baru. Toužíte-li přímo po diskotéce (a já vám tuhle zkušenost vřele doporučuju, alespoň jednou), připravte si také peněženku. Vstupné většinou převyšuje 15 eur a podobné ceny bývají i za míchané nápoje. Kluby přes den nepoznáte, jsou téměř výhradně

pod zemí a vedou do nich malé dveře, které jsou až do noci zatažené roletou. Italové, až na výjimky, milují tanec a zábavu. Málokdy je však uvidíte vyloženě pod obraz, rádi pijí jen do stavu allegro, tedy veselosti.

Italské vulgarismy – Italové jsou vášnivý národ a zásobu nadávek mají podobnou jako my Češi. Tady jsou ty nejpeprnější, nejoblíbenější a nejpoužívanější:

Stronzo/stronza – spíše takové zvolání, významově podobné jako naše „vůl“/„kráva“, není to úplně nadávka, můžete používat i na kamarády, když vám něco provedou.

Cretino, cafone, idiota – kretén, debil, idiot, můžete libovolně střídat, znamenají prakticky totéž.

Che palle – oblíbený výraz, není až tak vulgární, ale používá se často, znamená „to je otrava“.

Che coglioni / che minchia – znamená v podstatě totéž co *che palle*, ale vulgárněji, volně by se dalo přeložit jako „to nasere“, „to je na hovno“.

Cazzo – čurák, ale používá se podobně jako naše „vole“, *cazzo* můžete slyšet i v televizi, není vnímáno jako vulgarismus.

Che cazzo – volně přeloženo jako naše „a do piče“ či podobné zvolání, případně *che cazzo fai* – „co to, do prdele, děláš?“.

Vaffanculo – „jdi do prdele“, možno doprovodit klasickým zalomením ruky v lokti.

Merda – doslova „hovno“, ale používá se spíše jako zvolání „a kurva“ / „do hajzlu“.

Puttana – kurva, myšleno jako povolání prostitutky, ale i označení ženy mrchy.

Una testa di cazzo / pezzo di merda – doslova to znamená „hlavička

čuráka / kus hovna“. Jsou to jedny z nejsprostších nadávek, nepoužívejte je lehkověžně.

Porta San Niccolò – po celé Florencii najdete mnoho věží. V minulosti některé fungovaly jako rodové věže, jiné sloužily jako věže hlídkové – jako Porta San Niccolò, která fungovala i jako jedna z bran do města. Její stavba trvala více než padesát let (1284–1336) a jejím architektem byl Arnolfo di Cambio (ten se podílel i na stavbě dómu a Palazzo Vecchio). Ze čtrnácti věží, které tvořily městské hradby, je tahle jediná, která má stále původní výšku 60 metrů. Uvnitř věže je freska svatého Jana Křtitele, patrona Florencie. Pro veřejnost se otevírá 24. 6. – na svátek sv. Jana – a opět se uzavírá na konci září.

Bar – v Itálii tento název neznamena totéž co v Česku. Zatímco u nás si jdete dát do baru víno nebo pivo, v Itálii si tam dáte snídani, espresso či cappuccino a dozvíte se místní drby. V baru, který máte v blízkosti svého bydliště, budete během chvíle znát úplně každého. Přes známé tam seženete novou práci, nový byt a možná i novou známost. Průměrný Ital vypije až šest káv za den, většinu z toho právě v barech, kde za kvalitní italské espresso zaplatíte něco málo přes jedno euro. Pokud je cena výrazně vyšší, nejspíš jde o tzv. tourist trap, utíkejte pryč!

Giaggiolo – znak Florencie, někdy mylně považovaný za lilii, je to však kosatec. Uvidíte ho úplně všude. A když říkám všude, myslím opravdu všude, a to nejen zásluhou města. Je samozřejmě na kanálech, na dveřích, na lampách, na fasádách kostelů, na odpadkových koších, ale všimnout si ho můžete i na helmách Florentinů, kteří jezdí uličkami na skútrech, na řetězcích dam cupitajících v podpatcích po piazzách,

na ručně malovaných kabelkách a na nepřeborných originálních i zcela tradičních zobrazeních, vytetovaných na tělech obyvatel Florencie. Být Florentinem neboli Fiorentino je čest, a když jím jste, dáváte to najevo. Ke konci dubna kosatce navíc kvetou po celé Florencii.

Toskánský chléb – v každé dobré restauraci byste měli při čekání na jídlo dostat košík či sáček s pečivem. Je měkký, vláčný, plný otvorů po kynutí. Toskánci jsou na něj náramně pyšní, a když ho ani neochutnáte, urazíte je. Nelekněte se toho, že toskánský chléb není slaný. Před mnoha lety dostal tento region extrémně vysoké daně na sůl a poradil si s nimi tak, že ji přestali používat. Chlebem si můžete trochu zaplnit žaludek před jídlem, nebo si ho schovat a udělat s ním scarpettu ve zbytku omáčky – to znamená, že si kousek ulomíte a vytřete jím talíř. Ve fornu se kupuje na váhu. Un mezzo – půl kila –, un quarto – čtvrt kila.

Gaetano Terrana – talentovaný a originální umělec původem ze Sicílie. Studoval ve Florencii malbu a zpracování kůže. Spolupracoval se značkami Burberry a Gucci. Ve Florencii můžete najít dva jeho obchody (pokud se nepřestěhoval). Jeden ve Via Romana, kousek za Palazzo Pitti, kde má zároveň svůj ateliér. Druhý ve Via Ghibellina, v podstatě za rohem od Santa Croce. Maluje hlavně na kabelky, bundy a trička. Pokud budete mít cestu kolem, pozdravujte ho. A stoprocentně si něco kupte. Pamatujte, že každý kus je originál a nikdo jiný na světě ho mít nebude. Jednou bude mít několikanásobně vyšší cenu, jsem si tím jistá.

Realistická figurální kresba – i tu můžeme přičítat Italům, již v rané renesanci. V období, do něž spadá Donatello nebo Verrocchio, učitel velkého Leonarda da Vinciho, se upouštělo od gotické zidealizované figury,

která byla extrémně štíhlá a extrémně vysoká. Malíři se v dalším slohu soustředili na reálné proporce těla se všemi jeho nedokonalostmi, jako byly špičky, vrásky, pokřivené údy po zlomeninách a kdovíco dalšího. Zcela revoluční byl v kresbě samozřejmě génius Leonardo da Vinci, který všechno spočítal a rozkreslil do jednodušších tvarů. Z Leonardových skic a kreseb se učil i samotný Michelangelo a tisíce a tisíce dalších umělců. Jeho výpočty, že hlava se má 7,5krát vejít do velikosti těla, se vyučují na uměleckých školách dodnes.

Verrocchiova koule – ve výšce 116 metrů, na vršku Brunelleschiho kupole, se nachází bronzová koule pokrytá zlatými pláty. Je to bezesporu nejvyšší místo na pravém břehu Arna. V roce 1468 ji vytvořil Andrea del Verrocchio, učitel a mentor Leonarda da Vinciho, aby byla kupole opravdu dokončena.* Koule s průměrem 2,3 m byla na vršek katedrály umístěna v roce 1471 za pomoci tehdy nejmodernějšího technického vybavení. Na svém místě vydržela 130 let. Ačkoli byly znalosti osvícených renesančních mistrů opravdu hluboké, nikdo netušil, že obrovská bronzová koule slouží prakticky jako hromosvod. Během sto třiceti let do ní sedmadvacetkrát udeřil blesk. V noci z 27. ledna 1601 se to stalo znovu, tentokrát natolik silně, že se tento dvoutunový kolos z vršku kupole zřítil na naštěstí liduprázdné náměstí. Do země udělala koule docela slušný důlek, který Florentňané vyplnili bílým mramorem jako připomínku na tuto noc. I dnes ho můžete najít, když budete chrám obcházet a koukat na zem.

* Kupole jako taková byla dostavěna 30. srpna 1436, už v roce 1432 vymyslel Brunelleschi její zakončení lucernou, které mělo být nejen vizuálně hezké, ale též praktické. Lucerna jednak završovala stavbu, spojit žebra kupole jen tak nebylo možné, a navíc měla do kupole přivádět světlo. Základní kámen lucerny, na jejíž ochoz dnes můžete vyšplhat, byl položen v půlce března 1446, jen měsíc před Brunelleschiho smrtí. Je zajímavé, že zatímco celá kupole byla

pod Brunelleschiho dohledem postavena za šestnáct let, lucernu stavěli dalších skoro třicet let a během stavby se vystříдалo pět architektů.

Olivový olej – je nejdůležitější součástí italské kuchyně, vedle chleba a těstovin. Italové ho používají všude, v teplé i studené kuchyni. Podle statistik okolo 72 % Italů použije za měsíc více než litr oleje. Každý region, kde se daří olivám, má svůj olej a každý výrobce vám bude říkat, že zrovna ten jeho je nejlepší. Sklizeň oliv je 2000 let téměř stejná. Začíná v průběhu října a může trvat až do ledna. Bývá to událost pro celou vesnici a sousedi si vzájemně pomáhají. Pod stromy se rozloží síť a dlouhou tyčí se tluče do větví, aby olivy popadaly. Poté se naloží do beden, přeberou, očistí od lístků a shnilé kusy se vyhodí. Následuje strojové rozmělnění na černou hutnou pastu, z níž se za teploty 25 °C mechanicky lisuje olej, který se po přefiltrování dává do lahví. Celý proces získávání olivového oleje se musí provést do čtyř dnů od sklizně. Jinak výrobek ztrácí na kvalitě.

Florentský street art – ve Florencii je umění na každém kroku: sochy, fresky nad domy, pouliční muzikanti, kreslíři či živé sochy. Vzkvétá tu však i street art. Florentští pouliční umělci svá díla přenášejí (malují/tisknou) na papíry a ty lepí na zdi.*

Mezi mé favority patří:

BLUB – anonymní umělec/umělkyně, který/která si půjčuje design od starých mistrů a jejich díla překresluje tak, aby vypadala jako pod vodní hladinou, s potápěčskými brýlemi a bublinkami vzduchu.

Díla tohoto umělce/umělkyně můžete sehnat i v galerii ve Florencii, kde jsou k dostání různé plakáty či jiné suvenýry.

Clet – dopravní značky nemusejí být nuda. Je fakt, že umělec vyvolává mnoho kontroverzí kvůli otázce, zda není nebezpečné upravovat

dopravní značky. Přiznejme si však, kdo z Italů se na ně vůbec dívá? Clet vystoupil z anonymity, a tak víme, že je to Francouz narozený v roce 1966. Street artu se věnuje prakticky celý život. Od roku 2005 žije ve Florencii. Jeho díla jsou často politicky laděná se snahou upozornit na aktuální problémy ve světě.

Exit/Enter – zůstává v anonymitě. Kresbičky na zdech jsou jednoduché, ale všeríkající. Nejčastěji využívá černých linek ke zpodobnění člověka, bílou výplň na břicho a červenou maluje poselství. Můžete najít díla poukazující na ironii ve světě (dvě postavy bijící se cedulí s nápisem „MÍR“ apod.). Jeho/její malby objevíte i v jiných městech než jen ve Florencii. Všechny tři streetartisty můžete dohledat na Instagramu.

* Samozřejmě i tady najdeme nasprejované zdánlivě nesmyslné texty či vulgarismy.

Anglický hřbitov ve Florencii – do roku 1827 byli členové protestantské církve pohřbíváni na starém anglickém hřbitově v Livornu. Teprve v roce 1827 zformovala švýcarská evangelická reformovaná církev tento hřbitov vně hradeb města a začala sem ukládat jedince, kteří nebyli katolíci ani Židé. Jak se město začalo rozrůstat, vznikl problém, co se hřbitovem. Kolem roku 1865, kdy byla Florencie na krátký čas hlavním městem Itálie, ho nechal architekt Giuseppe Poggi zaklenout do dnešního oválného tvaru, který si stále drží. V roce 1877 bylo místo uzavřeno pohřbům, kvůli limitu prostoru. Znovu bylo otevřeno až po roce 1990, ale pouze pro kremace, nikoli k pohřbívání těl. Mezi zde odpočívající osobnosti patří například básnířka Elizabeth Barrett Browning, ilustrátorka Francesca Alexander, americký sochař Joel Tanner Hart a spousta dalších. Mimochodem, lze tu najít i poslední příbuzné Williama Shakespeara.

Gelato – jeho historie sahá až do starého Řecka a Egypta. Led a sníh ochucený medem nebo ovocnou šťávou jedli už tehdy. Teprve Italové však přivedli na svět gelato. Ledová pochoutka dříve patřila jen do kruhů vyšší společnosti. Ve Florencii ji podávali na banketech a bálech Medicejští. Za otce moderní zmrzliny je považován Bernardo Buontalenti, který byl architektem, divadelním designérem a expertem na konzervaci ledu. Na jednom banketu představil dezert z ledu, soli (ke snížení teploty), citronu, cukru, vajec, medu, mléka a kapky vína. Právě italské gelato je vyrobeno vždy ze smetany a kvalitních přísad – čerstvé ovoce, karamel, oříšky, čokoláda –, proto je tak hutné a chutné. Ale také méně barevné než chemicky dochucovaná a dobarvovaná zmrzlina, kterou můžete vidět v turistických obchodech. Těm se zdaleka vyhněte, kvalita bývá nevalná – dezert je dohuštěn kyslíkem a dost často zbytečně předražený.

Pizza Margherita – nejklasičtější pizza, kterou seženete kdekoli. Poprvé byla upečena v roce 1889 neapolským pekařem Raffaelem Espositem u příležitosti návštěvy královny Margherity. Raffaele chtěl vzdát hold panovníci a zároveň celé Itálii. Placku, která se do té doby jedla suchá, ozdobil v barvách italské vlajky. Rajčatový základ (červená), kolečka mozzarely (bílá) a lístky bazalky (zelená). Pizza Margherita je něco jako státní symbol a kulturní dědictví. Po sto třiceti letech stále patří k nejoblíbenějším.

Lucca – málokdo to tuší, ale velice ovlivnila České země a ty ji. Karel IV. ve svých sedmnácti letech dostal Luccu do držení. Měl se tu naučit vládnout a zároveň upevnit moc Lucemburků v Itálii. Karel IV. si město velmi oblíbil a dnes si v Česku, ale i v Lucce můžeme všimnout

mnoha podobností. Socha Krista na kříži (Volto santo) dostala zlatou korunu, která je stejná, jako má sám Karel IV. na obraze Jana Očka z Vlašimi v pražské Národní galerii. Údajně i mozaika na chrámu sv. Víta je inspirována mozaikou na Basilico San Frediano v Luccce. Co by kamenem dohodil (15 km) od Luccy se nachází hrad Montecarlo, který nechal Karel IV. vybudovat – jedná se o italskou podobu slova Karlštejn. Nad vchodem stále ještě můžete rozpoznat erb s českým lvem.

Italský mramor – možná by se hodilo říct rovnou carrarský. Mramor se těží i v jiných městech (zelený v Pratu, růžový v oblasti Maremma), avšak ten bílý carrarský je nejznámější a nejvyužívanější. Těžba tu probíhá již od konce římské republiky v obrovském množství. Dokud byl technologický postup těžby náročný, těžilo se okolo 100 000 tun mramoru ročně, nyní, se všemi bagry, jeřáby a dalšími serepetičkami, je to okolo 5 000 000 (ano, pěti milionů) tun ročně, což má samozřejmě vliv na životní prostředí. Carrarský mramor má mnoho druhů, z nichž nejdražší je Statuario – velmi jemnozrnný a třpytivě bílý. Tento druh mramoru byl nejčastěji využíván k tvorbě soch a zbožňoval ho Michelangelo Buonarroti.

Limoncello – je nápoj, jenž se pije po jídle jako digestiv, aby doplnil dávku trávicích enzymů. Podává se vždy pečlivě vychlazený ve formě panáku a upíjí se po malých doušcích. O limoncellu běhá světem spousta pověstí a příběhů, stoprocentní je však to, že je z jihu (nejpravděpodobněji z Kampánie). Jde o poměrně mladý nápoj, je mu „jen“ nějakých sto let. Vyrábí se z citronové kůry, lihu a cukru. Dá se vytvořit i doma, ale daleko lepší je dovézt si ho jako suvenýr a po obědě či večeři se

v myšlenkách přenést do krásných italských uliček.

Schiacciata alla fiorentina – tradiční sladká tečka, která se váže k období karnevalu, primárně k masopustnímu úterý. V únoru můžete tuhle sladkost sehnat po celém městě. Její název vychází ze zploštění, buchta by neměla být více než tři centimetry vysoká. Je pokryta vrstvou moučkového cukru a kakaovým práškem se na vrchu vytvoří znak Florencie. Může (ale nemusí) být proříznuta a naplněna krémem – stejným, z něhož se dělá tiramisù. Historicky se tahle dobrota váže až k osmnáctému století, kdy se jí říkalo schiacciata delle Murate (baštovní schiacciata). Pekly ji jeptišky v klášteře ve Via Ghibellina, ze kterého se později stalo nechvalně proslulé vězení, a tento zákusek se tradičně podával při posledním jídle před popravou.

Fontana del Porcellino – původní mramorovou sochu vytesal neznámý autor a v roce 1560 ji papež Pius IV. věnoval vévodovi Cosimovi I. de'Medici při návštěvě Říma. O pár let později vytvořil její bronzovou kopii Pietro Tacca. Mramorový originál je dnes možné spatřit v galerii Uffizi. Kolem roku 1690 se Ferdinand II. De'Medici rozhodl sochu transformovat ve fontánu a umístit ji k Mercato Nuovo. Nově vzniknuvší fontána měla účel nejen dekorativní, ale též praktický. Přiváděla vodu obchodníkům, kteří na tržišti pracovali.

Jestli se někdy u vepřika octnete, všimněte si jeho ohlazeného čumáčku, který svítí do dálky. Dotknout se ho prý přináší štěstí a člověk, který prase pohladí, se brzy vrátí do Florencie, anebo zajistí narození syna. Čuník se dočkal slávy a věhlasu po celém světě. Jeho kopie se nacházejí v Ekvádoru, Kanadě, ale i Mnichově či pařížském Louvru. Prasátko má svého kolegu i před nemocnicí v Sydney, na důkaz přátelství mezi

Itálií a Austrálií, a peníze, které se do něj nasbírají, jdou nemocnici. Je to čuník, který se dostal i do populární kultury! Hans Christian Andersen o něm napsal pohádku Bronzové prasátko a je k vidění i ve filmech Harry Potter a Tajemná komnata a Harry Potter a Relikvie smrti.

Italská láska – Italové oceňují a milují krásu. S radostí vám budou lichotit, což tedy ne vždy musí nutně znamenat, že se vás snaží svést. Pokud však ano, vězte, že jsou mistři flirtu a vědí, co funguje. Pokud se chcete přidat k tomuto národnímu sportu, který ještě nikoho nezabil, osvojte si pár láskyplných flirtovacích frází.

Ciao, bella – Ahoj, krásko (používá se prakticky pořád, říká vám tak chlápek v samošce, ale i kámoška)

Posso offrirti qualcosa da bere? – Můžu ti koupit něco k pití?

Ti va di ballare? – Půjdeš tančit?

Sei troppo forte! – Jsi vtipný/á.

A casa mia o a casa tua? – K tobě, nebo ke mně?

Fare amore – Dělat lásku (doslova :))

Casa di Dante – stojí v srdci města, lehce skryt před zraky kolemjdoucích. Nevelký třípatrový dům, kde se údajně v druhé půli května roku 1265 narodil a vyrůstal literární velikán a skutečný italský poklad Dante Alighieri. Muž s výrazným nosem, jenž miloval Florencii z celého srdce, stejně jako Beatrici. Roku 1301 byl vyhoštěn a až do své smrti, o dvacet let později, se do svého drahého města nesměl vrátit. Dnes je v jeho rodném domě muzeum.

Lanýže – italsky tartufi, jsou plody, které se řadí mezi houby. Laicky jsou lanýže cosi mezi houbou a kořenem. Rostou v zemi v hloubce 15–30 centimetrů u kořenů převážně listnatých stromů, hlavně dubů. Je nesmírně těžké je najít. K jejich hledání se dříve používala speciálně vycvičená prasátka, ale často se stalo, že čuník laskominu rovnou snědl. Nyní se k tomu cvičí psi. Lanýžovými velmocemi jsou Itálie a Francie, kde existují lesíky, tzv. lanýžárny, v nichž jsou stromy očkované danou houbou, což však ani tak nezaručuje, že vyrostou. Lanýž černý je o něco málo levnější a využívá se i v teplé kuchyni. Dražší je lanýž bílý, který se hodí spíše do salátů či k vajíčkům. Nikdy se nesmí tepelně upravovat nebo kombinovat s aromatickými sýry. Čím větší lanýž, tím vzácnější a dražší. Velké lanýže se kupují na aukcích. Historicky největším úlovkem se roku 2007 stal bílý lanýž, který vážil kilo a půl a vydražil se v přepočtu za 8,5 milionu korun.

Calcio storico – historický sport, který, jak Italové věří, položil základy dnešního fotbalu. Původně byl výsadou italské šlechty. Členové významných rodin zápasili každou noc od Tří králů až do masopustu.

První utkání se odehrálo 17. 2. 1530, při obléhání Florencie. Florentští vojáci, kteří čelili přesile, chtěli dát najevo, že jsou stále plni síly a energie, a rozhodli se zahrát si brutální hru s míčem.

Postupem času se na calcio storico zapomnělo a tento prafotbal se vrátil až v roce 1930 v lehce upravené verzi. Dříve se hrálo o krávu, kterou poté tým zabil a rozdělil mezi sebe. Dnes se taky hraje o krávu, ale ta vybraná se jenom projde po hřišti jako modelka a zase se vrátí zpátky do svého domečku. Vítěz dostane kýtu (z jiné krávy) a hostí obrovskou večeři.

Vedle staré a mladé elity jsou ve městě čtyři týmy, které zastupují jednotlivé části města. Modří ze Santa Croce, bílí ze Santo Spirito,

červení ze Santa Maria Novella a zelení ze San Giovanni. Tým je složen z 27 hráčů na obou stranách, náhradníci nejsou. Cílem hry je dostat míč z jednoho konce hřiště na druhý a hodit ho do sítě. Komu se to podaří, dostává bod, pokud síť přehodí, je to za půl bodu pro protihráče. Vyhrává tým, který má více bodů. Ti, kteří nedrží míč, se snaží svému spoluhráči pomoci a brání protihráče – doslova jakkoli. Jediná dvě pravidla, která existují, jsou nekopat protihráče do hlavy a fyzické bránění je povoleno jen jeden na jednoho. Jinak se může vše. V průběhu června se hrají dva semifinálové zápasy a v den svátku sv. Jana Křtitele, patrona města, 24. 6., probíhá finálové utkání. Calcio storico je záležitostí cti. Nikdo z hráčů nedostává zapláceno, všichni nasazují život a zdraví dobrovolně. Nejnáročnější na tom všem je, aby se mezi semifinálovým a finálovým střetnutím, která od sebe dělí cca 10 dní, stihlo pochroumané tělo zahojit co možná nejvíc. To, komu fandíte, se odvíjí od toho, kde jste se narodili. Stejně tak jako členem týmu se nemůžete stát, pokud nejste rodilý Florentán. Lístky na semifinálové a finálové zápasy stojí okolo 70 eur a sehnat je nadlidský výkon. Florentané nestojí o to, aby na utkání chodili turisté, online předprodej se nekoná a musíte si vystát několikahodinovou frontu. Bývá vyprodáno během pár hodin. Král Francie Jindřich III. prohlásil, že calcio storico je „příliš malé na válku, ale příliš brutální na hru“. Calcio storico je zachyceno v pořadu Home Game (S01E01) na Netflixu. Můj tým jsou samozřejmě modří ze Santa Croce.

Cestování vlakem v Itálii – rozhodnete-li se po Itálii cestovat vlakem, hodí se vám pár tipů. Všude, v každém městě i vesnici, jsou prodejní automaty, v nichž lze zakoupit lístek. Fungují na mince i karty, ale přístroj s mou kartou ne vždy spolupracoval. Po zvolení místa, kam jedete, a výběru konkrétního vlaku vám vypadne lístek, který si musíte označit hned, jakmile projdete turniketem, případně ještě na zastávce. Bez označení lístku je jízdenka neplatná a můžete platit pokutu až do výše 80 eur. V menších městech bývá strojek jen jeden a může se stát, že nefunguje. V tom případě ve vlaku najdete průvodčí, jízdenku vám označí ručně. Skvěle také funguje web/aplikace Trenitalia.it, kde si můžete najít spoje a koupit jízdenku online, tu vám průvodčí jen načte.

Móda Italů – Itala často poznáte i podle toho, že je hezky oblečený a voní. Rádi o sebe pečují, ať jsou jakéhokoli věku. Jejich móda je elegantní, poměrně jednoduchá, s orientací na detail. Označení Made in Italy je stále zárukou kvality a nedostane ji jen tak nějaký šmuk. O tom, že Itálie vždycky byla a je módní velmocí, hovoří už jen jména značek pocházejících z Itálie: Valentino, Bulgari, Dolce & Gabbana, Fendi, Moschino, Armani, Prada, Salvatore Ferragamo, Roberto Cavalli, Versace, Gucci, Max Mara a řada dalších. Mimochodem Guccio Gucci je rodák z Florencie a první obchod Gucci byl otevřen právě v tomto městě. Na tom samém místě stojí již od roku 1920.

Turistické pasti v Itálii – netřeba říkat, abyste nikdy neměnili s nikým peníze na ulici, a už vůbec ne v některých směnárnách, které mají evidentně nevýhodný kurz. Pozor na kluky, kteří mají na chodníku rozložené „kresby“, ve skutečnosti jsou to vytištěné obrázky, které prodávají s tím, že je sami nakreslili. Pokud to nefunguje, jeden do vás

strčí, vy uděláte krok na obraz a mladík vás nařkne z toho, že jste mu obraz zničili, a chce ho zaplatit. Různí prodavači selfie tyčí, sluchátek atd. neprodávají mnohdy moc kvalitní zboží, za koupi stojí, leda byste byli opravdu v nouzi nejvyšší. Co se týče kluků, kteří chodí s velkými taškami plnými kapesníků apod., tam bych taky byla opatrná. Nemají bohužel nic moc jiného na práci, ale ceny za kapesníčky bývají dost přemrštěné. Na většinu těchto prodavačů funguje, když jim mile, ale důrazně řeknete „no, grazie“. Na druhou stranu je důležité uvědomit si, že když jste přistěhovalec, co často neumí řeč a nemá pracovnímu trhu co nabídnout, berete cokoli. Jste-li na dovolené a nějaké to euro vás nezabije, můžete si říct, že koupí děláte dobrý skutek.

Migrace vs. Itálie – asi si nebudeme nalhávat, že migrace není celosvětový problém, protože opravdu je. Je problém, že spousta lidí v Africe má hlad. Je problém, že práce je pro horních několik set tisíc, a je problém, že obchod s lidmi probíhá i v jednadvacátém století. Lidé se sice už nedovážejí násilím, neříká se jim otroci a dostávají nějakou mzdu, i přesto je to však částka natolik směšná, že se za mzdu téměř nedá považovat, a pracovní podmínky jsou dost nelidské. Spousta mladých osob, které mají budoucnost a potenciál, nechce živořit a má touhu jít za lepším životem, na který je často nalákají nějakí překupníci. Důvěřiví lidé jim zaplatí všechno, co mají, v domnění, že jakmile vystoupí z lodi v Evropě, všichni budou nadšení, dají jim práci, byt a budou žít krásně. Bohužel to je klamavá reklama a oni už nemají prostředky a možnost vrátit se zpátky domů. Dělají, co můžou. Prodávají látkové náramky, vyrábějí kovové šperky, prodávají kapesníčky anebo začnou krást. V Itálii aktuálně není práce ani pro Italy a spousta Italů odchází do zahraničí – za lepším. Je také potřeba zmínit pay

gap, který je v Itálii až 30 %.

Zatímco mezinárodní procentuální nárůst migrantů z Afriky do Itálie (Itálie je vedle Španělska, Portugalska a Řecka prvním místem, kam africké lodě míří) začíná lehce klesat, meziroční počet Italů, kteří se stěhují do zahraničí, stoupá. K roku 2019 se oficiální cestou z Itálie odhlásilo od trvalého pobytu okolo 5 000 000 Italů. Neoficiální čísla však mohou být mnohem vyšší.

Toskánská kuchyně – jak říkají Toskánci, je to cucina povera, tedy chudá kuchyně. Používá se spousta sezonních potravin. Co se vypěstuje, to se sní, a co by se snad mohlo jinak vyhodit, to se zužitkuje. Toskánci jsou primárně contadini, farmáři, a v téměř všech toskánských receptech se objevuje mnoho zeleniny. Z masa se používá hlavně hovězí a vepřové a velmi oblíbená je zvěřina. Spousta receptů také využívá tvrdý chléb k zahuštění. Pappa al pomodoro je jen jedna z možností, jak ho znovu využít. Budete-li v Toskánsku, stoprocentně si dejte místní zemité speciality spojené s přírodou. Pappardelle al ragù di cinghiale (těstoviny s ragù z divočáka) jsou jedním z nejúžasnějších pokrmů, co jsem kdy jedla. Stojí to i za poslední eura, která máte!

Piazza della Repubblica – rozlehlé náměstí uprostřed Florencie bývalo dlouhá léta jejím centrem. Žulový sloup hojnosti, na jehož vrcholku se tyčí socha z dílny sochaře Donatella, již v římských dobách značil křižovátku důležitých obchodních cest – cardo (severojižní) a decumanus (západovýchodní). V dobách Římské říše zde stálo římské fórum coby nejdůležitější část města. Za vlády Cosima I. tu Florentinové vybudovali židovské ghetto, z něhož se však nedochovalo vůbec nic. Po obvodu náměstí dělníci vystavěli správní paláce, protože v době,

kdy byla Florencie hlavním městem Itálie (1865–1871), se počítalo s tím, že toto rozlehlé náměstí (tehdy ještě Piazza Vittorio Emanuele II.) bude tím nejhlavnějším v celém státě. Roku 1733 tu Luigi Gilli založil kavárnu, v níž se scházeli místní spisovatelé a smetánka a která i dnes zve své hosty k odpolední kávě a zákusku. Piazza della Repubblica je také místem, kde večer narazíte na nějaký improvizovaný hudební koncert nebo pouliční umělce.

Loggia dei Lanzi – lóže, která byla postavena ke konci 14. století na žádost městské rady, sloužila mnoho let jako místo, odkud signorie – městská rada – promlouvala k lidu. V 16. století získala své nové jméno od Medicejských (dříve to byla Loggia dei Signori – lóže pánů). Za vlády Cosima I. De'Medici se z lodžie stala venkovní galerie, v níž je možné obdivovat mnoho kopií uměleckých děl (originály jsou v okolních muzeích). Vedle Persea s hlavou Medúzy tu je taky k vidění Únos Sabine, Herkules krotící kentaura, Medicejský lev nebo Únos Polyxeny.

Socha Danta Alighieriho na Piazza Santa Croce – nyní dohlíží na celé náměstí Santa Croce, byla vytvořena sochařem Enricem Pazzim. Ten vymyslel projekt na počátku 50. let 19. století a sochu chtěl umístit na náměstí v Ravenně, kde Dante strávil dvacet let vyhnanství. Mezi léty 1857–59 byl vytvořen nový projekt, tentokrát již pro Florencii. Dílo bylo odhaleno roku 1865 u příležitosti výročí 600 let od Danteova úmrtí a socha stála původně uprostřed náměstí, kde přežila i záplavy v roce 1966. Poté byla přemístěna tam, kde setrvává doteď. Danteův zamračený pohled kontroluje kolemjdoucí a pomáhají mu v tom čtyři Marzocchi – Medicejští lvi – a také orel symbolizující Římskou říši.

Italská renesance – nikde na světě nenajdete tolik renesančních staveb jako na florentských 102 km². Zatímco u nás v Česku byla hojně rozšířena gotika a poté baroko, v Itálii se tyto slohy zaměřené na Boha moc nechytily, ačkoli je to země velice zbožná. Renesance se vrací zpět k humanismu a stylem se hojně inspiroje v antice. Jednou z nejvýznamnějších staveb je katedrála Santa Maria del Fiore – florentský dóm – a s ní také Giottova zvonice. Mezi nejslavnější renesanční umělce, kteří se ve Florencii narodili, žili v ní nebo zemřeli (občas všechno dohromady), patří Dante Alighieri, Donatello, Sandro Botticelli, Filippo Brunelleschi, Amerigo Vespucci, Michelangelo Buonarroti a s nimi i Leonardo da Vinci. Ten se narodil v nedaleké vesničce Vinci, ale ve Flo strávil skoro celý život. Mimochodem, v renesanci vznikl plochý způsob zdobení fasády, který má název sgrafito. V Česku ho můžeme vidět například na zámku v Litomyšli nebo Českém Krumlově. Pokud se vám zdá, že to zní podobně jako graffiti, které můžeme potkat v ulicích měst, není to náhoda.

Dva pláště kupole – kupole, jíž Brunelleschi zakončil florentský chrám, byla stavěna více než patnáct let (1420–1436). Její stavba byla svého času opravdovou revolucí, protože Brunelleschi využil dva pláště. Málokdo však ví, jak na to přišel. Chrám ve Florencii měl být podobně monumentální jako Pantheon v Římě, jen s tím rozdílem, že neměl mít nahoře díru. Jenže jak to udělat, aby se klenba při tak obrovském průměru nepropadla? Brunelleschiho nakonec inspirovala docela obyčejná věc – vajíčko. Všiml si totiž, že vajíčko má dva pláště – vnitřní podporuje vrchní, tvrdší skořápku. Vznikl díky tomu nápad udělat jednu kupoli, vnitřní, která ponese velkou část váhy, a vnější, kterou seskládal po vzoru rybí kosti, čímž ji odlehčil a zároveň vytvrdil. Voilà.

Bestemmie – jsou kletby proti Bohu či Panence Marii. Je to to nejhorší, co můžete říkat, a jejich používáním je slavná hlavně oblast Veneto (Benátsko) a Toskánci. Od Umbrie níže se už bestemmie neříkají, leda by šlo o nějakou výjimečně příšernou chvíli. Proto pozor, pokud u nějakého kamaráda z Benátek okoukáte, že si objednává pizzu se slovy porco Dio, neopakujte to po něm v Neapoli. Mezi hojně užívané bestemmie patří porco Dio (Bůh je prase), Dio cane (Bůh je pes), Madonna Puttana (Panna Marie je děvka), Dio merda (Bůh stojí za hovno), Dio ladro (Bůh je zloděj), Vacca Madonna (zasraná Panna Marie).

Portafortuna – Italové, hlavně ti z jihu, jsou poměrně pověřčivý národ a mnoho z nich se rádo obklopuje talismany, které mají přinášet štěstí, neboli portafortuna. Můžete je mít na klíčích, na řetízku na krku, doma na každém rohu, nosit jejich obrázky v peněžence anebo v jakékoli formě šperku. Vedle obvyklých nosičů štěstí, jako je čtyřlístek nebo podkova, mají Italové rádi:

Cornicello – vypadá jako chilli paprička, která je v Česku známá jako kozí roh, ale měl by to být býčí roh. Je to jeden z nejšťastnějších symbolů, oblíbený hlavně na jihu Itálie, ale pozor, il corno si nesmíte koupit sami. Musí vám ho někdo věnovat.

Mano cornuta – neboli ruční rohy, klasický paroháč vytvořený z malíčku a ukazováčku. Vždy záleží na kontextu, jednou může znamenat, že vám zahýbá žena, jindy nosí štěstí.

Mano fico – jde o amulet v podobě ruky, která svírá palec mezi ukazováčkem a prostředníčkem – jako když ukradnete dítěti nos. Název získal od plodu fíku, který ruka připomíná, a má zajistit hlavně plodnost.

Lo Spritz – rodina nápojů, kterým se souhrnně říká spritz, neboli střík. Původně byl zamýšlen jako aperitiv k předkrmům, ale postupem let si získal takovou oblibu, že se pije prakticky při každé příležitosti. Jeho vznik by se dal datovat k roku 1800 na Benátsko, kdy habsburským vojákům chybělo osvěžující pivo, ale místní víno na ně bylo silné, a tak ho začali ředit perlivou vodou. Základem spritzu, tedy stříku, je alkohol + perlivé víno + perlivá voda. Ty nejoblíbenější jsou samozřejmě Aperol spritz, Campari spritz, Select spritz a Cynar spritz. V každém z těchto čtyř obvyklých typů byste měli mít 60 ml likéru, 90 ml prosecca, zastříknuté sodou. Pozor na výslovnost, spritz [špric] se vyslovuje jen hodně na severu, kde je vliv němčiny, a pak hodně na jihu (Neapol).

Corona di laurea – vavřínový věnec, který po splnění náležitostí k obdržení diplomu dostává každý student od své rodiny či přátel. Dá se koupit, případně vyrobit celý nebo z polotovarů (podobně jako vánoční věnec). Student/studentka by si ho neměl/a kupovat sám/sama, údajně to nosí smůlu. Často se do něj přidávají na ozdobu nějaké kytičky nebo korálky, které barevně ladí k oblečení, jež má student na své festa di laurea. Ta obvykle probíhá v kruhu přátel, promováný dottore/dottoressa platí večeři a pití a přátelé mu/jí často dávají poměrně drahé dárky – šperky, letenky, den v lázních apod. Oblíbená je zmíněná písnička: Dottore, dottore, dottore del buso del cul, vaffancul... / Doktore, doktore, doktore – díro do..., jdi do pr..., jdi do pr...

Barevná pořekadla – Češi i Italové jsou milovníky přísloví i pořekadel, z nichž některá používají oba národy shodně (černé na bílém, vidět něco růžově/černě, mít modrou krev a další). Existují však taková

přísluví, která jsem slyšela pouze v Itálii.

Essere al verde (být na zelené) se používá, když je na tom člověk finančně špatně. Pořekadlo pochází z antiky, kdy základna svíček bývala zelená, a jakmile byla tato barva vidět, značilo to blízký konec svíčky.

Avere il pollice verde (mít zelený palec) označuje člověka, který má talent na zahrádkářství a pěstování mu jde od ruky.

Essere nero (být černý) – člověk, který je opravdu hodně našťvaný, je dle Italů černý. Pokud nepoužijí ostřejší výraz z dlouhého seznamu italských sprostých slov.

Passare la notte in bianco (strávit noc v bílém) – probdělá noc. Ať už kvůli tomu, že vaše dítě zvrací, ruší vás sousedův štěkající pes, nebo něco jiného. Pochází ze středověku, kdy muži před udělením titulu rytíře museli celou noc strávit vzhůru v bílém rouchu – symbolu čistoty.

Vasariho chodba – italsky Corridoio Vasariano, byla postavena v polovině šestnáctého století na přání Cosima I. De' Medici architektem Giorgiem Vasarim. Stavba trvala pouhých pět měsíců, protože Cosimo na tajnou chodbu velmi spěchal. V té době převzal rod Medicejů vládu nad městem a zrušil Florentskou republiku. Obliba Medicejských opadala a Cosimo se bál o bezpečnost svou i své rodiny. On i ostatní členové signorie se však museli pravidelně účastnit jednání v Palazzo Vecchio. Aby se vyhnuli případnému napadení ze strany nepřátel při zhruba kilometr dlouhé cestě ze svého sídla v Palazzo Pitti, rozhodl se Cosimo tuto cestu zvládnout jinak, a sice vrchem. Chodba začíná malými nenápadnými dveřmi v zahradách Boboli, vede kostelem Santa Felicita (Medicejové se mohli zdržet na mši, aniž museli

mezi lidí), okolo věže dei Mannelli přes Ponte Vecchio, obloukovým zavřením na břehu řeky a vrchním patrem galerie Uffizi přímo do Palazzo Vecchio.

Ribollita – znamená v překladu „znova uvařeno“ (ri – znovu –, bollito – vařené). Vznikla pravděpodobně tak, že se zbytky polévky minestrone ozvláštnily starým tvrdým chlebem a tato kombinace dala vzniknout novému receptu. Stejně jako u minestrone neexistuje pevně daný recept a každá kuchařka má svou vlastní úpravu, základ je však vždycky stejný. Tvrdý toskánský chléb, bílé fazole cannellini, cibule, rajčata a košťálová zelenina. Pak už je jen na vás, jestli využijete kapustu, brukev, kadeřávek nebo listový mangold. První zapsaný recept se objevil až v roce 1931, ale podle dochovaných informací se polévka vaří už od středověku. Mimochodem, je 100% veganská.

Marzocco – je další ze symbolů města. Je to heraldický lev, který sedí a jednou tlapou přidržuje štít se znakem Florencie. Tím má dodávat odvahu florentským vojákům a vojevůdcům. Název je odvozen od latinského Marte či Mars, římského boha války. První Marzocco stál na Piazza della Signoria už v roce 1377, ale byl velmi poničen a nedochoval se. Další následoval okolo roku 1418 a pocházel z dílny sochaře Donatella. Kopie Donatellova Marzocca je na Piazza della Signoria i dnes, originál je uložen v galerii Bargello. Florentský lev je prý výsměchem Sienské vlčici, která je podle Florentinů submisivní.

Mimóza – kvetoucí strom, jehož snítky jsou symbolem italské festa della donna, byl dovezen z Austrálie. Dokáže kvést i na nehostinném místě, čímž se vyznačuje i historie žen a jejich práv – jsme schopné

přežít cokoliv a kvést i za obtížných situací. V roce 1946 mohly italské ženy poprvé k volbám a to oslavily hned 10.3., kdy se mimóza stala symbolem volebního práva žen. V té době nebylo peněz na rozhazování, ale všude po městech rostly plané mimózy, které byly na začátku března již rozkvetlé, a tradice byla na světě.

Homosexuálové v Itálii – ačkoli již staří Římané měli vedle oficiální manželky i mladíčka k orgiím, Itálie byla a stále je, v mnoha případech, velmi nenávistná vůči homosexuálům. V roce 1887 byla homosexualita dekriminována, ale mnoho malých měst a vesnic je stále, stejně jako v Česku, nepřipraveno sdílet prostor s gayi, lesbami, trans, nebinárními a dalšími lidmi. Proto se jedinci patřící do LGBTQIA+ komunity většinou stěhují do měst, a pokud to není nutné, svou rodinu se svou orientací ani neseznámí. Od roku 2016 bylo uzákoněno registrované partnerství. Na manželství pro všechny si Itálie nejspíš ještě hodně dlouho počká.

#LeDiesis – skupinka anonymních umělkyně, které po celé Florencii k různým příležitostem vzdávají hold významným osobnostem celého světa z oblasti umění, filmu, literatury, vědy atd., které napomohly k lepšímu světu. Všechny zpodobněné postavy spojuje supermanovské „S“ na hrudi a tajuplné mrknutí. Projekt původně spojoval pouze významné ženy, ale postupně se rozšířil i do oblasti LGBTQIA+ a lidskoprávní roviny. Po Florencii a nyní už i po celé Itálii je k nalezení několik desítek osobností a další přibývají.

Italština a gesta – Itálie je poměrně mladý stát. Sjednocení se dočkala teprve v roce 1861. Do té doby byl Apeninský poloostrov souborem několika státních celků, jež mluvily v daném dialektu, který je mnohdy rozdílný jako čeština a němčina. Zároveň tu bylo hodně obchodníků z Řecka, a tak bylo nutné přijít na univerzální způsob komunikace. V celém státě funguje devatenáct oficiálních dialektů, ale svou vlastní mluvu má v podstatě každá vesnice. Proto zde existují univerzální gesta, kterým rozumějí ve všech regionech.

Via Ghibellina – je místo s temnou historií a také jedna z nejdelších ulic ve městě, začíná přímo u Badie, městských lázní. Po kilometru ji přetíná hlavní silnice a spolu vytvářejí obchvat mimo historické centrum města. Ve 12. století, z něhož pocházejí i domy ve via Crocifisso, ulice končila u městských hradeb, kde je nyní komplex pro kulturní vyžití Le Murate. Touto ulicí procházeli vězni, kteří byli drženi v místě, kde stojí dnešní národní muzeum, do věznice delle Stinche, která je nyní Teatro Verdi. Tam byla cela smrti, a právě v ní dávaly jeptišky vězňům jako poslední jídlo schiacciata alla fiorentina. Přímo v této ulici, pár desítek metrů od dávných hradeb, se nachází příbytek kata a jako jediný dům v celé ulici je izolován ze tří stran. Díky tomuto jevu se dnes ve Flo říká „být osamocený jako kat“.

Sbandieratori – doslovně „mávači vlajkami“ se zrodili na konci 14. století coby signalizátoři během válek. Vlajky se využívaly ke komunikaci mezi jednotkami, podle předem dohodnutých signálů i na velkou vzdálenost. Ovládání praporů se vždy svěřovalo velmi dobrým vojákům, kteří bránili vlajku i za cenu svého života. Nehledě na to, že ten, kdo ji měl na starost, musel být vynalézavý, diskrétní a loajální. Pokud

padl do zajetí, za žádnou cenu nesměl vyzradit tajné, životně důležité signály. Umění signalizace se během 17. století přesunulo z bitevního pole na dvůr knížat, kde začalo sloužit k pobavení šlechty. Skupina sbandieratori bývá zpravidla doprovázena alabardieri, skupinou pěších vojáků. Dnes má své vlajkonoše téměř sto měst po celé Itálii, přičemž každá skupina je rozdělena na menší části, od mladé generace, kde bubnují i šestileté děti, až po „staré mazáky“, kteří jsou u fochu už desítky let.

Benvenuto Cellini – býval coby umělec opravdu génius, jako člověk spíš odpad. Florentský rodák byl z Florencie několikrát vypovězen, ale vždy směl po čase zpět. Otec z něj chtěl mít tvůrce hudebních nástrojů, mladý Cellini si však vybojoval dráhu zlatníka. Mistrně vytvářel mince, medaile a mnoho dalších předmětů. Jeho nejvýznamnějším dílem je Perseus s hlavou Medúzy, kterou lze obdivovat v Loggii dei Lanzi. Zavraždil několik lidí, včetně své manželky a jejího milence. Pro ránu nešel daleko a byl to agresivní alkoholik. Jeho umělecký náboj však inspiroval desítky umělců, například Dalího, Victora Huga, Marka Twaina či Agathu Christie. Alexandre Dumas o něm napsal celý román s názvem Králův klenotník.

Florentský dialekt – jak už víme, italština má mnoho dialektů, přičemž ten florentský je nejbliž spisovné italštině. I florentština se však liší od toho, co by vás učili lektori v kurzech. Jak poznáte obyvatele Toskánska, nebo přímo Florencie, uslyšíte-li ho mluvit? Ve slovech, v nichž se ve spisovné italštině říká „č“, uslyšíte ve florentštině „š“. To, co je „dž“, je „ž“, z „k“ se stává „h“, ze „s“ pro změnu „c“. Florentané také zkracují, aby ušetřili čas a řekli toho více.

Například větu, která by kodifikovanou italštinou měla znít: „Faccio l’insalata caprese con chianti per la cena con il tuo papà per cinque persone.“ [fačo linsalata kapréze kon kijanty per la čena kon il tuo papá per činkue persóne], ve Firenze uslyšíte jako: „Fo l’insalata caprese col chianti per la cena col tu babbo per cinque persone.“ [fo lincalata hapreze hol hianty perla šena hol tu babo per šinhue perzone]. (Dělám salát caprese s coca-colou na večeri pro tvého tátu a pět lidí.)

Prosecco – italské šumivé/perlivé víno, které se vyrábí jen a pouze v devíti provinciích regionu Veneto (Benátsko). Název prosecco nese víno podle vesnice v severní Itálii. Nejvíce si ho vychutnáte vychlazené na 5–7 °C a nejlépe chutná s těstovinami, saláty či mořskými plody. Prosecco má svou ochrannou značku DOC (Denominazione di Origine Controllata), případně ještě vyšší DOCG (Denominazione di Origine Controllata e Garantita). Někdy bývá označováno jako levnější varianta šampaňského (což je šumivé víno vyráběné sekundárním kvašením vína jen a pouze ve francouzské oblasti Champagne), ale není tomu tak. Prosecco je svébytný druh šumivého vína.

Věže – po celé Itálii můžeme najít rodové věže (čím vyšší věž, tím důležitější rodina), Florencie jich v roce 1200 čítala bezmála sto padesát. Jsou tu také cechovní věže, v nichž se něco vyrábělo. Například Torre della Zecca, která měla původně chránit most, se časem změnila ve sklad munice, a nakonec v cechovní věž, kde se razily mince. Pověst tvrdí, že z ní vede tajná chodba pod řekou, ale to se nikdy nepotvrdilo. Většina věží se nedochovala, těch pár, co ano, je i dnes nějakým způsobem využito. Za naším domem máme ve věži restauraci – Cucina in torre –, v nedalekém městě Pontassieve se můžete

ubytovat v Camera in Torre Medievale, hotelu ve věži, a v dalších jsou třeba obchody nebo kanceláře.

Věž v Pise – spousta lidí si myslí, že šikmá věž v Pise je světový, nebo dokonce italský unikát, ale není tomu tak. V Číně je věž Chu-Ču, která se naklání ještě více než ta pisánská. Ale ani od Pisy nemusíme hledat daleko. V Bologni jsou dvě věže, z nichž jedna je hodně vychýlená oproti druhé. I v Česku máme několik nakloněných věží – třeba v Ústí nad Labem. Povětšinou za to může narušení statiky kvůli bombardování za války. V případě věže v Pise, která měla původně sloužit jako zvonice, za naklonění může jílovitá půda v základech. Statik se ve 12. století prostě sekl. Zajímavé je, že věž se původně nakláněla na opačnou stranu, což zjistili stavaři záhy a vyskládali do základů kameny a větve, aby věž podepřeli a vyrovnali. To se sice nakrátko povedlo, ale pak se začala naklánět na druhou stranu. Podle dnešních technických propočtů by nebylo ani tak složité věž vyrovnat, ale Pisa nechce přijít o svůj unikát a s díky odmítla.

Proč všechny cesty vedou do Říma? – tuhle větu slyšel určitě každý, ať už v Římě byl, nebo ne. Kde se ale vzala? V době Římské říše se téměř vše důležité odehrávalo na Foru Romanu, které bylo jakýmsi „pupkem světa“ a kde se nacházel i tzv. zlatý milník, jenž byl pomyslným středem říše. Právě k němu se sbíhaly veřejné silnice vedoucí do Říma.

Ostatně i s uměle vytvořenými cestami přišli Římané. Až do jejich dob byly všude hluboké lesy a bažina a využívat k pohybu se daly pouze vychozené stezky. Římané lesy vykáceli, vysušili bažiny a vytvořili různé silnice. Samozřejmě ne takové, jaké známe dnes, ale dostatečně zpevněné a kvalitní, aby po nich projely dva kočáry naproti sobě. Cesty

(via) často dostávaly název podle toho, kam z Říma vedly (např. Via Appia), časem pak byly pojmenovány podle toho, který úředník jejich stavbu schválil, a po významných osobnostech italské historie (např. Via Camillo Cavour apod.).

Neptunova fontána – Florencie je velice bohatá na vodní zdroje. Jeden z těch nejvýznamnějších je právě Fontana del Nettuno na Piazza della Signoria. Sochařský skvost byl zprovozněn v roce 1565, ale ne vždy se Neptun těšil takové úctě, jako je tomu dnes. Postavit fontánu nechal velkovévoda Cosimo I. de' Medici a říká se, že čtyřmetrová mramorová socha Boha vší vody má jeho tvář. V nádrži se čistilo tiskařské náčiní a pralo prádlo, což jasně ukazuje, že Florentinové neměli tuto kašnu příliš v oblibě. Krátce po spuštění se stala několikrát obětí vandalů. V lednu 1580 byla doslova zdemolována. Během karnevalu 1830 byl z fontány ukraden satyr a poškozena byla i během oslav v roce 1848. V roce 2016 byla kašna obehnaná železnou klecí a lešením. Restaurátorské práce trvaly skoro tři roky a stály téměř dva miliony eur.

Původní obyvatelé Itálie – možná si to pamatujete ze školy a možná už ne, ale původními obyvateli Toskánska bývali Etruskové, kterým se říkalo latinsky Etrusci [etruši] nebo Tusci [tuši]. Samotné jméno regionu Toskánsko má etymologický základ v Etruscích. Jako autonomní kultura existovali podle dochovaných zdrojů od 8. stol. př. n. l. Postupně splynuli s Římskou říší. Fungovali ne jako celý stát, ale jako dvanáct městských států, přičemž v každém z nich vládl jeden král. Velmi dbali na rodinné vztahy, byli striktně monogamní a šlo o patriarchální společnost. Vliv Etruské říše na Řím a opačně byl obrovský.

Lorenzo Orsetti (* 13. 2. 1986, † 18. 3. 2019) – Orso (Medvěd), jak se mu přezdívalo, byl rodák z Florencie a velký aktivista, známý především v anarchistických a komunistických kruzích. V roce 2017 se rozhodl jít tam, kde cítil, že je ho potřeba, a jako dobrovolník se přidal ke Kurdům v ozbrojeném konfliktu na území Sýrie, který se vede už několik let proti tzv. Islámskému státu. Byl zastřelen pondělního rána 18. 3. jedním z džihádistů. V dopisu, který napsal „kdyby náhodou“, píše mimo jiné: „Zemřel jsem při tom, co jsem považoval za správné, bojovat proti zlu a chránit slabší... Doufám, že jednoho dne se také rozhodnete darovat svůj život ostatním (pokud jste to už neudělali), protože to je jediný způsob, jak opravdu změnit svět.“ Lorenzovi se dostalo mnohého uznání in memoriam, včetně pojmenování knihovny v Parmě, parku v Římě, zahrady v Bologni a mnoha dalších míst.

Arancine – jsou koule o průměru asi deset centimetrů z uvařené (až rozvařené) rýže plněné masovým ragú a nakrájenou mozzarellou, případně sýrem caciocavallo. Je možné je doplnit lilkem, houbami či pistáciemi. Fantazii se meze nekladou. Koule se poté obalí v tekutém těstíčku z mouky a vody, poté ve strouhance a smaží se v olivovém oleji. Po vyndání má jasně oranžovou barvu, podobně jako pomeranč, po kterém získaly název. Zajímavé je, že v oblasti Palerma se tvoří arancine ve tvaru koulí a název je arancina, ženského rodu. V Katánii mají arancini tvar kužele, který odkazuje na vulkán Etna, a říká se mu arancino, mužského rodu, stejně jako volcano. Je to sicilské národní jídlo, které je tradičně servírováno hlavně 13. 12., na svátek svaté Lucie, jako připomínka konce hladomoru v roce 1646.

Italské pivo – ačkoli je Itálie spojena spíš s vínem, nabízí bohatou

nabídku i pro milovníky piva. Standardně se dají sehnat v jakémkoli obchodě buď v množství 33 cl, anebo 66 cl, a to jak ležáky, tak i stylu IPA. Zde je několik Italy oblíbených značek piv.

Ichnusa – původem ze Sardinie, světlý ležák, ideální do horkých dnů, velmi lehký k pití;

Morreti – jedno z nejstarších piv, založeno roku 1859, světlé pivo s jemnou osvěžující sladkostí;

Peroni – jedno z nejstarších a nejoblíbenějších piv, založeno v roce 1846, je velmi lehké k pití;

Nostro Azzuro – spadá pod značku Peroni, je vyšší třídou světlého ležáku, aromatictější než Peroni;

Messina – má v nabídce i ovocná piva, třeba s příchutí sicilských citronů. Značka Messina se experimentů nebojí.

Aperitivo – pochází z latinského aperire (otevřít). Znamená v podstatě přípravu na večeři, nejdůležitější část italského dne. V dřívějších dobách byl aperitiv jen alkoholický nápoj, který měl nažhavit chuťové pohárky. V posledních několika desítkách let se přetransformoval v drobné pohoštění. Na aperitivo si obvykle zajdete s přáteli nebo kolegy po práci okolo 17.–19. hodiny, ještě předtím, než dorazíte domů na večeři s rodinou, případně pak pokračujete přímo na večeři do restaurace.* Často jdete se skupinou přátel, kteří se překřikují jeden přes druhého, stále se smějí, nahrávají hlasové zprávy a u toho hlavně jedí a upíjejí Spritz, Negroni, sklenku prosecca či víno. Princip aperitiva spočívá v drinku a něčem na zub. Některé bary to pojaly jako způsob, jak nalákat turisty do svého podniku, a dělají pohoštění ve stylu „sněz, co může“.

*Nezapomínejme, že Italové obecně večeří později, bez problémů okolo 21–22 h.

Italská přísloví – Italové mají moc rádi různá přísloví a rčení, hlavně starší generace, a s velikou radostí se o ně s vámi podělí. O ty nejzajímavější se podělím také.

Non c'è peggior sordo di chi non vuol sentire.

Nejhůř slyší ten, kdo nechce poslouchat.

Meglio soli che mal accompagnati.

Lepší sami než ve špatné společnosti.

Uomo avvisato, mezzo salvato.

Člověk varovaný je již napůl zachráněný.

A rubar poco si va in galera a rubar tanto si fa carriera.

Kdo krade málo, jde do vězení, kdo krade mnoho, udělá kariéru.

Tra il dire e il fare, c'è di mezzo il mare.

Mezi „říct“ a „udělat“ leží půlka moře.

Roberto Benigni (nezapomeňte, že dvojhláska „gn“ tvoří ň) (* 27. 10.

1952 Manciano La Misericordia, cca 20 km od Arezza) – jeden z neznámějších současných italských herců a režisérů. Dětství a dospívání strávil v obrovské chudobě spolu s rodiči a třemi sestrami. Přesto se dostal na studia, a kdyby nepřišly v roce 1966 do Florencie povodně, které zničily akademii, kde studoval, dost možná bychom tu žádný komediální talent jménem Benigni neměli. První herecké zkušenosti nabíral coby potulný kabaretiér, mim a klaun začátkem 70. let, než se rozhodl zkusit herectví v Římě. Obrovský průlom nastal v roce 1997, kdy na základě vzpomínek svého otce, jenž strávil dva roky v koncentračním táboře Bergen-Belsen, natočil snímek *La vita è bella*. Dostal za něj Oscara pro nejlepší cizojazyčný film a hlavní mužskou roli. Jde o překrásné, pitoreskní, úsměvné drama, kdy se první půlku filmu smějete a druhou půlku brečíte. Není bez zajímavosti, že filmovou

partnerkou v La vita è bella a v mnoha dalších mu byla Nicoletta Braschi, s níž už více než čtyřicet let tvoří manželský pár.

Carabinieri – hrdost italských ozbrojených složek. Carabinieri se mohou zdát jako strážci pořádku ve městech, pravdou ale je, že jde o elitní bezpečnostní sbor na pomezí policie a armády. Mají skvělý výcvik, a pokud se někde semelou masové nepokoje, jsou to právě carabinieri, kdo je řeší. Slouží i k potlačování dlouhé ruky italské mafie. Byla to právě skupina těchto elitních policistů/vojáků, kdo našel skrýš šéfa kalábrijské mafie 'Ndrangheta Giuseppeho Giorgia, který se ukrýval 23 let. Za příklad si je berou i armády jiných států a jejich výcviku se využívá i ve válečných konfliktech. Například v Iráku vycvičili na 13 000 místních policistů. Mají uniformy z dílny Giorgia Armaniho a služební vozy Alfa Romeo.

Itálie a alkohol za volantem – k italské nátuře patří zcela přirozeně pití alkoholu. U řidiče je proto tolerance alkoholu 0,5 promile. Pro Italy není úplně zvykem opíjet se do němoty, určitě ne, pokud řídí, ale sklenka vína, piva nebo digestiv limoncella jsou běžné i u řidičů. Nikdo z nich nad tím moc nepřemýšlí a počítají s tím, že to tak má i řidič jedoucí proti nim. Proto jsou Italové zvyklí bedlivě sledovat provoz, nikoli značky. Samozřejmě existuje určitě početná skupina výjimek řidičů, kteří nepijí, má zkušenost je však takováto.

Cyklistika – vedle středomořské kuchyně a častého chození se Italové udržují ve formě také jízdou na kole. Není to ani tím, že by byli vášniví sportovci, ale MHD ve městě funguje tak nějak občas, autobusáci jsou často ve stávce a autem se do centra nedostanete. Proto má

většina Florentinů kola. Všude po městě uvidíte parkoviště, kde jsou desítky a desítky rozvrzaných kol různých barev a tvarů. Florencie má okolo sta kilometrů cyklostezek, které jsou odděleny od silnice, takže coby cyklistovi by se vám nemělo nic stát, pokud se z nich neodchýlíte a sami se chováte zodpovědně. Výhodou jsou také ona sdílená kola, která jsem si velice oblíbila. Za měsíční poplatek můžete jezdit v rámci města neomezeně. Aplikací kolo odemknete, dojedete, kam potřebujete, zaparkujete a o víc se nestaráte.

Franca Viola – v roce 1948 se na Sicílii narodila dívka, která svou odvahou předčila všechny ostatní a změnila zákony v Itálii. Když jí bylo sedmnáct let, odmítla si vzít Filippa Melodiu, muže, jenž si ji vyhlédl. Ten spolu s dvanácti komplici a uraženým egem Francu unesl. Opakovaně ji po dobu osmi dní znásilňoval a pak ji pustil. Počítal totiž s tím, že Franca se zachová jako poslušné sicilské děvče a vezme si ho. Tehdy fungovalo tzv. reparativní manželství. Dívka, která ztratila panenství, byla pro okolí pošpiněná a bez cti. Násilník, kterému by jinak hrozilo vězení, byl díky sňatku zproštěn viny. Franca ale řekla rázné „ne“ a šla se znásilněním k soudu. Nutno podotknout, že ji v tom podpořila její rodina, což bylo tehdy velmi důležité. Dívka soud vyhrála, Melodia dostal jedenáct let vězení a vysoké tresty dostali i jeho komplicové. Frančin boj vyvolal po celé Itálii vlnu protestů a povstání žen, které díky ní získaly odvahu se za sebe postavit. Od této nechutné tradice se začalo upouštět a dodatek zákona o reparativním manželství byl úplně vyňat z italského zákoníku – o 33 let později. Melodiu dva roky po propuštění z vězení zastřelil neznámý útočník. Franca Viola stále žije na Sicílii se svým manželem a početnými potomky. O případu byly natočeny dva filmy. Nejkrásnější manželka (La moglie

più bella, 1970, Damiano Damiani) a První žena (Primadonna, 2022, Marta Savina).

Negroni – málokterý koktejl na světě je opředen takovou pavučinou tajemství, jako právě tento oranžovohnědý nápoj, zdobený pomerančem. Ačkoli podobně jako u limoncella existuje více verzí jeho vzniku, nejtradovanější historkou je ta, kdy si hrabě Camillo Luigi Manfredo Maria Negroni, rodák z Florencie a prvotřídní ochlasta, objednal u svého oblíbeného číšníka v Caffè Giacosa drink Americano (campari, vermut a soda), ale požádal ho, aby místo sody přilil do pití gin. Vznikl tak signifikantní drink Itálie, který získal jméno po hraběti. Existuje více než dvacet variací, a to včetně tzv. Negroni sbagliato – špatné Negroni, kdy je místo ginu prosecco. Pokud si chcete užít to pravé italské, zastavte se v Caffè Rivoire na Piazza della Signoria, kde vám tento lahodný ultraalkoholický nápoj umíchá Luca Picchi, který je celosvětově uznávaným odborníkem na tento koktejl.

Risorgimento – jednotná Itálie byla dlouhé roky pouhým snem. Po období francouzské nadvlády se během roku 1815 obnovilo devět státních celků s vládnoucí dynastií v čele. Již od roku 1815 však sílily hlasy, které bojovaly za to, aby Itálie byla jednotná, a měla tím pádem výhodu v hospodářském a průmyslovém rozvoji. Snaha o spojení šla ze dvou stran. Od Republikánů, tzv. Červených košil vedených Giuseppem Mazzinim, a ze strany Sardinského království, jehož hlavní postavou byl Camillo Cavour. Roku 1861 bylo oficiálně vyhlášeno Italské království s panovníkem Vittoriem Emanuele II., tento rok se považuje za oficiální vznik sjednocené Itálie. Ačkoli Benátsko se přidalo až roku 1866 a oblast Lazio (Řím) ještě o čtyři roky později.

Tiramisù – italský zákusek, po kterém se může utlouct celý svět. Kdykoli se v italské restauraci zeptáte, co vám doporučují, na 90 % to bude tiramisù. Každé je trochu jiné. Cukráři po celém světě do něj otiskují svou duši. Název dezertu by se dal volně přeložit jako „povzbud mě“ / „rozvesel mě“ – doslovný překlad je „zvedni (tira) mě (mi) nahoru (sù)“ – a to tato mňamka opravdu umí. Jeho původ se podařilo vystopovat až do Trevisa do roku 1800, je ale dost možné, že jeho základ je ještě mnohem starší.

Ristorante – je nejvyšší třída občerstvení, většinou nabízí pizzu, těstoviny, saláty i speciality. Číšníci bývají profesionálové a sommeliéri. Kuchaři mívají dlouhou praxi a za servis si náležitě zaplatíte.

Trattoria – je o něco komornější. Často bývá rodinným podnikem s mnohaletou tradicí. Nabídnou vám jednoduchá jídla z lokálních potravin za nižší cenu, podle receptů babiček a pratetiček. Ve Florencii je famózní Trattoria Sabatino, kterou určitě doporučuju navštívit.

Osteria – bývala místem, kde se hlavně pilo víno a dalo najít ubytování. Vznikaly ve středověku podél obchodních cest, aby se kupci mohli občerstvit, odpočinout a najít nové společenské kontakty. Dneska jsou osterie místem pro setkávání s přáteli nad skleničkou vína, k jídlu dostanete spíše oříšky nebo chipsy, případně jídla jednoduchá na přípravu. Dnes se už rozdíl mezi trattorií a osterií hodně setřely a obojí znamená prakticky totéž.

Nejstarší osterie na světě můžete navštívit kousek od Florencie. Jedna je v Bologni – Osteria del sole, založená roku 1465 –, a ještě o třicet let starší se nachází ve Ferraře.

Bantiho sanatorium – rozlehlý nemocniční komplex zhruba deset kilometrů od Florencie původně fungoval jako ozdravovna pro nemocné tuberkulózou. Už původní stavební plán měl trhliny a stavba nemocnice se o mnoho let protáhla. Léčebna byla bez velké slávy otevřena v roce 1939. Po skončení druhé světové války bylo sanatorium upraveno na nemocnici a tento účel komplex plnil až do roku 1989. Během války v Somálsku fungovaly budovy jako útočiště pro kurdské a albánské utečence, ale po jejich odchodu čtyřpatrový betonový kolos chátrá. Několikrát se jednalo o odkoupení budov za účelem přestavby na hotel či školu, ale zatím bez výsledku.

Kosatce – divoká trvalka, která roste často planě, neboť bývá pozůstatkem staré výsadby. Péče o kosatce není těžká, dokážou opakovaně vykvétat i několik desítek let. Existuje okolo sto čtyřiceti druhů kosatců rozšířených po celém světě a nejedno město si na nich zakládá. Ve Florencii roste hlavně druh iris x florentina, jenž je poddruhem iris l. germanica. V zahradě kosatců je možné zakoupit si vlastní cibulku a rok co rok si pěstovat krásný fialový kosatec na balkoně nebo na parapetu. Stačí pak slabý závan větru a hned se přenesete do prosluněné Itálie. Alespoň na pár vteřin.

Luisa Spagnoli – historie značky Perugina by se dala shrnout jménem Luisa Spagnoli. Rodačka z Perugia (region Umbria) byla už počátkem dvacátého století velice aktivní businesswoman a mezi její vášně patřila móda a čokoláda. Byla to právě ona, kdo už během první světové války podnikal, a jelikož muži byli na frontě, zaměstnávala hlavně ženy. Nedovolila, aby firma ani její pracovnice padly na společenské dno, a u továrny na čokoládu otevřela školku. Díky tomu mohly její

zaměstnankyně pracovat a být zároveň matkami. To udrželo v chodu jejich životy, ale také továrnu. Luisa se o své svěřenkyně starala opravdu skvěle. Vedle školky zařídila bazén, lekce tance, fotbalové zápasy a mnoho dalšího. Baci jsou jeden z nejlepších dárků, které můžete někomu z Itálie přivést. Mám pocit, že aforismy se vždy trefí do správné životní situace, a navíc jsou vážné chuťově vynikající. O životě Luisy Spagnoli je natočen krásný dvoudílný film (Luisa Spagnoli, 2016, Lodovico Gasparini).

Italové a psi – dlouho jsem si myslela, že my Češi jsme národ pejskařů, dokud jsem nepoznala Itálii. Pejska si tu můžete úplně bez problémů vzít do všech obchodů, barů nebo trattorií. Jsou tu speciální psi hřiště, kde se můžou vyblbnout. Mimo tato hřiště jsou však psi přísně drženi na vodítku a každý majitel má na svém vodítku přidělanou plastovou kostičku, v níž jsou sáčky na hovínka. Žádný Florentin by nenechal výtvar svého miláčka na ulici, to by byla brutta figura celého města! Je však velký rozdíl mezi městem a venkovem. Ne každý pes na venkově je šťastný.

Galerie Uffizi – jedna z nejznámějších galerií světa měla původně sloužit jako kanceláře pro úředníky. Její stavbu zahájil Giorgio Vasari na příkaz Cosima I. Medicejského. Vrchní patro bylo později zaskleno a naplněno vévodovými sbírkami umění. Postupem času umění ovládlo celou budovu, která má tvar písmene U a spojuje Palazzo Vecchio s nábřežím Arna. Bývala největší galerií světa, dokud ji nepřekonal Louvre. V Uffizi si na své přijdou milovníci soch, maleb, tapisérií i dalších uměleckých řemesel. Jména slavných malířů, jejichž práce je k vidění v Uffizi, by zabrala několik stran, zde jen pár z nich: Michelangelo Buonarroti, Sandro Botticelli, Cimabue, Leonardo da Vinci,

Raffael Santi, Rembrandt, Giotto a spoustu dalších.

Artemisia Gentileschi – malířka, jejíž jméno by zaručeně nemělo upadnout v zapomnění. Artemisia byla dcerou uznávaného římského malíře a od mládí ji malování zajímalo. Ačkoli bylo v té době umění doménou mužů, její otec ji podpořil a zaplatil hodiny s tehdy známým krajinářem. Ten sedmnáctiletou dívku znásilnil přímo v jejím pokoji. Malířčin otec dal případ k soudu a muž byl uvězněn, avšak velmi brzy propuštěn. Zážitek, který Artemisii poznamenal, zpracovávala ve svém umění. Její Judith stínající Holoferna je odhodlaná, má v očích zlobu a touhu po pomstě. Podobně je tomu i u jejího díla Zuzana a starci. Zatímco muži obvykle podobné výjevy malovali stylem „muž se dívá na dívku a dívka se tváří neutrálně“, Artemisia vyjádřila tuto scénu mnohem realističtěji. Mladá Zuzana je znechucena z uslintaných pohledů obstarožních dědků, kteří na ni zírají jako na flák masa.

Florentské parky – je fakt, že ve Florencii je absence zeleně. Chcete-li si udělat piknik, musíte si napřed najít park. Za sebe bych doporučila několik míst, která mám ráda a jsou volně přístupná:

Giardino della Scuderie Reali – zhruba deset minut chůze od Palazzo Pitti je park, který je oblíbenou destinací pejskařů a mladých lidí. Jsou tu stoly a spousta laviček.

Giardino Lungarno del Tempio – můj nejoblíbenější bar u řeky, přímo na něj navazuje rozlehlý park, kde se dá běhat, venčit pes, randit. Il Tempio je v podstatě kiosek, kde seženete něco malého na zub a drinky. V létě si tam okolo deváté svůj plácek rozloží DJ a až do noci můžete tančit.

Pescaia di San Niccolò – prostor, který je přímo přes cestu od Il Tempio. Můžete zasednout ke stolům u baru, kde jsou v sezoně přímé přenosy fotbalu, nebo projdete okolo veřejných záchodků a plácnete se na deku přímo u řeky. I tady se v létě rozkládá provizorní pojízdný bar, kde si můžete koupit prosecco a odpočívat ve stínu stromů.

Palio – je dostihový závod na neosedlaných koních mezi částmi města. Koná se v dalších minimálně dvaceti městech, ale to v Sieně je zaručeně neslavnější a svého času ho navštěvoval i náš Otec vlasti Karel IV. Vítěz závodu vyhrává praporec, který má dané čtvrti přinést úctu, štěstí a posvěcení pro další rok. V Sieně se nejslavnější závod koná vždy 2. července a závodí v něm deset koní s jezdci ze sedmnácti kontrád. Aby byl výběr závodníků fér, účastní se sedm těch, kteří nejeli v předchozím roce, a poslední tři bývají přilosováni. Vítěz pak hostí obrovskou slavnost a má tu čest, že je po celý rok, až do dalšího závodu, v podstatě vůdcem města. V dané kontrádě vlají vlajky a je oslavována. Sienské palio, které se koná už od 13. století, je tak významné, že bylo zařazeno na seznam nehmotného dědictví UNESCO.

Dante Alighieri (1265–1321) – byl rodák z Florencie, básník, filozof a politik. Ve své politické aktivitě se stavěl na stranu Guelfů (sympatizanti s papežem), kteří politicky bojovali proti Ghibellinům (stoupenci císaře Svaté říše římské). I Guelfové se však ještě dělili na černé (chtěli vládu jednotlivce či jednoho rodu) a bílé (toužili po vládě rady a větší společnosti významných rodin). Právě k bílým Guelfům se řadil Dante a v době, kdy vyhráli černí Guelfové, byl za své názory vyhnán z Florencie. Posledních dvacet let života strávil v Ravenně, kde

napsal také Božskou komedii. Navzdory konvencím, kdy se vše psalo latinsky, ji napsal v toskánském dialektu, aby byla přístupnější lidem. Tím položil základy kodifikované italštiny, která se z Božské komedie a potažmo florentského dialektu vyvinula.

I bovi / Tažní volci – táhnout devět metrů vysoký vůz, plně naložený pyrotechnikou, přeplněným městem nemůže jen tak nějaký vůl. Čtyři konkrétní voli, největšího druhu na světě Chianina, jsou na to speciálně trénováni a připravují se na svůj velký den prakticky celý rok. Voli se učí tahat napřed lehčí věci – prázdný pluh, kárku atd. –, aby se jim posílily krční svaly a oni si neublížili. Také postupně přivykají hluku. Massimo Donnini se synem, kteří chovají voly už dvacet let, mají své čtyři miláčky – Bimbo, Baronea, Morandina a Valentina –, kteří se účastní slavností, vedle Scoppio del Carro také palia v Sieně. Den předem voli dostávají koupel, jsou vyhřebelcováni a připraveni na velkou slávu. V den velké akce vstávají Donniniovi ve tři ráno, aby volky nakrmili a přichystali. Okolo páté vyrážejí na zhruba 100 km dlouhou cestu do Florencie. V parku delle Cascine volům nabarví rohy a kopyta na zlato, ověncí je květinami a zapřáhnou vůz. Voli poté projdou celou Florencií za velké slávy. Samozřejmě, než začne onen rachot, jsou voli dávno na cestě zpátky do vozu a jedou zpátky domů, kde si užívají zaslouženého odpočinku.

Velikonoční vajíčka – Italové ctí křesťanskou tradici, proto jsou pro ně Velikonoce důležité a plné různých zvyků. Co se jídla týče, typická jsou čokoládová vajíčka, která dostávají hlavně děti. Symbol znovuzrození a nového života bývá upraven do podoby dutého čokoládového vejce, v němž dítko nalezne hračku, další dobroty nebo něco pěkného.

Vajíčka se pohybují v částkách od pár eur do několika desítek a vyrábí je téměř každá čokoládovna. Můžete sehnat vajíčka značek Ferrero, Perugina, Kinder, Bauli a mnoho dalších. Svá vajíčka mívají i fotbalové týmy a oblíbené celebrity.

Italové a ekologie – Itálie se od pradávna dělí na Sever a Jih. Zatímco na Jihu je to s ekologií a životním prostředím vážně hodně špatné, Sever se snaží zlepšit pošpiněné jméno svého státu. Tříděný odpad tady najdete prakticky na každém rohu, včetně kontejnerů na bioodpad. Vedle třídění má většina měst snahu omezit zplodiny ekologičtějšími dopravními prostředky. Podporují se sdílená jízdní kola, elektromobily i autobusy na elektriku. V Kanadě jsou jenom rozložitelné sáčky z celulózy a na trhu sáčky papírové. Itálie také zakázala výrobu nových vatových tyčinek do uší. Jenomže s těmito pozitivními kroky jde ruku v ruce fakt, že vám ve většině podniků, kde nesedíte u stolu, nalijí pití do jednorázových kelímků. Tím pádem každý večer nejen Florencie vyprodukuje několik tun plastu. O neskutečném čurbesu okolo řeky jsem už taky mluvila a tohle bohužel nevyřeší ani všechny zakázané uchošťoury světa.

Busking ve Florencii – busking neboli živé pouliční umění „do klobouku“ kvete v každém turistickém městě a každé město si samo reguluje pravidla pro tento způsob obživy. Ve Florencii není cílem těchto regulí znesnadnit buskerům jejich umění, které chtějí bez záruky finanční odměny přinést kolemjdoucím, ale spíš regulovat množství lidí hrajících na ulici. Ve Florencii musí busker zaplatit poplatek 50 eur na týden, rezervovat si místo, kde bude hrát, deset dní dopředu a na jednom místě nesmí být déle než týden v kuse. Busking rozhodně

není žádná žebrota! Valná většina těchto umělců má běžnou práci, ale hrát na ulici pro lidi je baví a hledají tak i nové fanoušky a klientelu.

Italská hudební scéna – Italové vždy platili za hudební mistry. Stačí se podívat na to, jak Itálie ovlivňovala hudbu v oblasti opery – Giacomo Puccini, Luciano Pavarotti –, hudební virtuosity – Niccolò Paganini, Ludovico Einaudi, Ennio Morricone –, popu – Ricchi e Poveri, Raffaella Carrà, Toto Cotugno – či elektronické hudby – Gigi D’Agostino, Eiffel 65. Vedle těchto velikánů je tu pár současných hudebních hvězd, které snad budou zářit dlouho a jejichž hudbu mám moc ráda – J-Ax, Francesca Michielin, Fedez, Mahmood, Marco Mengoni.

Zahrada kosatců – byla založena v roce 1957 u příležitosti Mezinárodní soutěže kosatců a bez přehánění v ní rostou stovky druhů těchto květin. V přední části je zasazen kosatec z každého roku, kdy prostor funguje, a patronem bývá někdo slavný. I Česko má „svůj“ kosatec. Zahrada je důležitou součástí botanického světa, protože uchovává mnoho genofondů odrůd kosatců. V závislosti na tom, že kvetou jen pár týdnů v roce, je zeleň otevřena pouze měsíc, počínaje 25. dubnem. Mimo toto období v ní není nic k vidění. V zahradě si můžete koupit vlastní cibulku kosatce a vypěstovat si ho doma, péče o něj prý není nijak náročná.

Italské idiomy – ustálená spojení, která něco znamenají pro určitou skupinu lidí, například národ. Tady je pár těch, které se používají velice často.

In bocca al lupo – doslova „ve vlčí tlamě“, ale znamená „hodně štěstí“. Odpovědět můžete standardním „grazie“ nebo „crepi“, což znamená

„ať chcípne“. Trochu kruté, ale je to zvyk.

Buono come il pane – doslovný překlad je „dobrý jako chleba“. Jak víme, Italové milují chleba, a když je někdo dobrý jako chleba, znamená to, že je to skvělý člověk, na kterého se můžete spolehnout.

È come prezzemolo – víme, že prezzemolo znamená petržel, a kde je petržel v italské kuchyni? Všude. Je to označení pro člověka, na kterého narazíte v obchodě, u kadeřníka, na každém večírku, v každé kavárně, zkrátka všude, jako na petržel.

Figurati – slovní hříčka, která se velice obtížně vysvětluje. Znamená tak nějak všechno. Když někomu poděkujete, může použít figurati jako „není zač“, když se někomu omluvíte, může použít figurati jako „nic se nestalo“, když někoho o něco žádáte, může použít figurati jako „jasně, považuj za hotové“, a podobných případů je nespočet. Když nevíte co, figurati to vždycky zachrání.

Porca miseria – oblíbené zvolání, když vám něco nejde nebo se nedaří. Není to žádná vulgárnost. Významově něco jako „herdek“, „sakra“ apod.

Taralli – tradiční italská mňamka, která pochází z Puglie, ale milují ji všichni Italové. Jsou to nepravidelné kruhové sušenky, které můžou být slané, ale i sladké. Dají se sehnat klasické bez příchutě (respektive jen olio d'oliva), případně s přídavkem fenyklu, chilli, česneku, sezamových semínek atd. Taralli seženete v každém obchodě za cenu něco málo přes dvě eura, ale dají se koupit i menší tarallini. Recept na taralli je velice jednoduchý a můžete si je úplně bez problémů připravit i doma.

Sanremo – hudební festival, rozložený do pěti galavečerů, je hudební událostí roku pro celou Itálii. Soutěží okolo třiceti hudebníků z celé Itálie, od mladých hvězdiček až po staré pardály, kteří pamatují pomalu ještě první ročník, jenž proběhl v roce 1951 v rádiu. Pravidel je jen pár, ale striktně se dodržují. Soutěží se vždy s novou písní, kterou ještě nikdy nikdo neslyšel. Poprvé zazní až první večer na festivalu a musí být v italštině. Počet soutěžících a další pravidla se občas lehce obměňují, ale tato se dodržují vždy. Celá velká sláva se odehrává ve městě Sanremo v regionu Ligurie ve slavném divadle Ariston. Je to skvělá příležitost, jak nalézt nové interprety, nebo i staré italské mazáky, kteří jsou stále aktivní.

Ponte alle Grazie – první most proti proudu za slavným Ponte Vecchio. Původním názvem Ponte di Rubaconte je pojmenován na památku purkmistra Rubaconta da Mandello, jenž ho nechal postavit již v roce 1227, což z něj dělá ještě starší most, než je Ponte Vecchio. Byl několikrát přestavován a upravován. Jsou známé rytiny ze sedmnáctého století, kdy je na každém pilíři mostu postavena malá budova. Ty sloužily jako kaple zasvěcené svatým, anebo jako malé ubikace pro ženské poustevnice. Domečky byly na mostě až do 70. let 19. století, než došlo k rozšíření silnice a další přestavbě mostu. Budovy byly tehdy strženy a poustevnice odklizeny do kláštera u Santa Croce. Most byl odpálen v srpnu 1944, při ústupu Němců. Velice rychle se začal stavět znovu, ale plného obnovení se dočkal až v roce 1953. Tentokráte už jen s pěti oblouky namísto původních devíti.

Kam na výlet okolo Florencie – pokud se octnete v kolébce renesance, určitě je skvělé vydat se i za její hranice. Zde je pár tipů, kam se dostanete i bez auta a na návštěvu vám stačí pár hodin:

Fiesole – jeden z kopců nad Florencií, dá se navštívit autobusem či pěšky. Nabízí krásné etruské vykopávky. Boccaccio právě sem ukryl deset mladých lidí v knize Dekameron.

Prato – méně turistické město ležící dvacet minut vlakem od Florencie. Toužíte-li po klidnějším dni, Prato je ideální volba. Jako ve většině italských měst tu najdete chrám, kostely a muzeum látek.

Empoli – půl hodinky vlakem od Florencie je malé městečko Empoli. Vedle běžných památek můžete zajít také do krásného muzea skla.

Pontassieve – dvacetitisícové městečko, dvacet minut vlakem z Flo. Je zemědělské město, takže je ideální destinací pro různé degustace.

Santa Maria della Novella – goticko-renesanční bazilika, která je to první, co vidíte, když ve Florencii vycházíte z nádraží, a zároveň poslední florentská památka, s níž se loučíte při svém odjezdu. Je zasvěcena Panně Marii. Přízvisko novella (nová) získala díky tomu, že na jejím místě stávala až do 13. století modlitebna. Interiér je velice vzdušný, rozsáhlý a má extrémně vysoké stropy. Klenbu drží úzké pilíře. Na výzdobě kostela se podílelo mnoho umělců včetně Sandra Botticelliho, Giorgia Vasariho či Filippa Brunelleschiho. Ten vytvořil krucifix a kazatelnu. Právě z kazatelny byla v tomto chrámu Páně zahájena kampaň proti Galileovi Galileu.

QUIZ DIVERO

Dávali jste po celou knihu pozor? Ověřte si, co si pamatujete.

Až budete ve Florencii, můžete oslňovat své kamarády. :)

1. V jakém městě bychom našli bílý mramor, který si pro tvorbu soch oblíbil Michelangelo?

- a) Carrara
- b) Lucca
- c) Prato

2. Jak se jmenuje nejznámější značka moka konviček oblíbená po celém světě?

- a) Bialetti
- b) ItaloEspresso
- c) Caffè per favore

3. Jak se vyslovuje míchaný nápoj s názvem Aperol spritz? (Pokud nejste v Neapoli.)

- a) Aperol spric
- b) Aperol špric
- c) Ejpril špric

4. Jak se jmenují bonbonky značky Perugina, které jsou typické svým tvarem a lístečkem s aforismy?

- a) Culetini
- b) Amorini
- c) Baci

5. Čím je známá Franca Viola?

- a) Neuroložka židovského původu, objevila nervový růstový faktor a získala Nobelovu cenu.
- b) Odmítla se provdat za svého násilníka a odstartovala sérii nepokojů, které vedly až ke změně zákonů v Itálii.
- c) Aktivní členka odboje za druhé světové války, bojovala za práva žen a stala se první předsedkyní poslanecké sněmovny.

6. Jaká květina je typická tím, že kvete na začátku března a je symbolem festa della donna 8. 3.?

- a) Kosatec
- b) Mimóza
- c) Růže

7. Proč se v Itálii slaví konec 2. světové války už 25. dubna?

- a) Konalo se velké Italské povstání těsně před koncem války.
- b) Odstoupil Benito Mussolini.
- c) Přišli první američtí vojáci.

8. Který svatý je patronem města Florencie a na jeho svátek je ve městě velká slavnost? (Nápověda: Je mu zasvěceno baptisterium.)

- a) San Giovanni (sv. Jan)
- b) San Francesco (sv. František)
- c) San Gennaro (sv. Junaurius)

9. Kteří dva italští herci získali (prozatím) jako jediní Oscara za nejlepší výkon v hlavní roli? (Pozor! V textu knihy je uveden jen jeden z dvojice.)

- a) Bud Spencer a Gina Lollobrigida
- b) Sophia Loren a Roberto Benigni
- c) Marcello Mastroianni a Monica Bellucci

10. Jakému dialektu je nejpodobnější dnešní kodifikovaná spisovná italština?

- a) Neapolskému
- b) Římskému
- c) Florentskému

Odpovědi na otázky hledejte v těchto kapitolách:

- 1) DEN 26
- 2) DEN 9
- 3) DEN 48
- 4) DEN 82
- 5) DEN 75
- 6) DEN 52
- 7) DEN 93
- 8) DEN 41 (+ DEN 8 a DEN 33)
- 9) DEN 71
- 10) DEN 59

PODĚKOVÁNÍ

Žádná kniha se neobejde bez poděkování a i já bych moc ráda poděkovala spoustě lidí, kteří celou mou cestu umožnili, doprovázeli mě na ní nebo se jakkoli jinak podíleli na tom, že jsem mohla strávit čas v zemi a městě tolik blízkým mému srdci.

V první řadě moc děkuji svým nejbližším – mamince a babičce. Děkuji za vaši podporu, pochopení a hlídání Fridy. Bez vás by se žádný můj sen nesplnil. Díky patří i mojí fence Fridě, která byla mým hnacím motorem, když mi bylo nejhůř.

Obrovský vděk patří mé psycholožce Laďce, jež mi dala knihu, která mi převrátila život vzhůru nohama a byla pomyslným kopancem, který mě přiměl splnit si tento sen.

Mockrát děkuji svým kamarádkám, které byly celou dobu mou nekonečnou podporou. U kamarádek zůstanu, a sice díky Mary, Lulu, Klárenzí, Terce, Kačce, Lucce, Ivance a Kláře, mým beta čtenářkám, které věnovaly knize mnoho hodin čtení a práce. Ptaly se, komentovaly, upozorňovaly na nejasnosti, opravovaly překlepy a byly mnohdy pozornější než já. Obrovské grazie také Barbarině, která se uvolila mou knihu pokřtít a dohlížela na fakta.

Samozřejmě nemůžu vynechat své italské přátele – Gaetana, který mi ukázal, že být sama sebou je v pořádku, i když jsem naprostý cvok, a Luigiho, u něž vždycky najdu něco dobrého k jídlu, k pití a vřelé objetí. Grazie mille patří také Kamin, mé inspiraci, člověku, který mi doopravdy změnil život, a dnes už také kamarádce, s níž se cítím, jako bychom se znaly spoustu let.

Moje obrovské díky patří mé drahé kamarádce Moni, která pro

knihu udělala nádherné ilustrace, jimiž, věřím, podtrhla celý příběh. Děkuju také členům Kabaretu Punklesque. Musela jsem utéct, abych se znovu našla. Naše cesty se rozdělily, ale nikdy nepřestanu být vděčná za společně strávený čas a za to, co jsme vybudovali. Poslední díky patří mému bývalému šéfovi s krycím jménem Voldemort. Nebýt jeho způsobu komunikace, nejspíš bych se nikdy nedostala na dno, z kterého vedla cesta až na vršek Brunelleschiho kupole.